

SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA V NITRE
FAKULTA EURÓPSKÝCH ŠTÚDIÍ REGIONÁLNEHO
ROZVOJA

DIPLOMOVÁ PRÁCA

2008

Bc. Eva Debnárová

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRKA UNIVERZITA
V NITRE**

Rektor: prof. Ing. Mikuláš Látečka, PhD.

FAKULTA EURÓPSKYCH ŠTÚDIÍ A REGIONÁLNEHO ROZVOJA

Dekan: prof. Ing. Dušan Húska, PhD.

Úlohy a kompetencie obcí na úseku odpadového hospodárstva

Diplomová práca

Katedra regionálneho rozvoja

Vedúci katedry: doc. Ing. Mária Fáziková, CSc.

Vedúci práce: Ing. Viera Papcunová, PhD.

Bc. Eva Debnárová

Abstract

Eva Debnárová

Tasks and authorities of selected willages on the segment of waste management

NITRA, DIPLOMS WORK, FEŠRR SPU, 2008

The origin of waste is the mark of economic development and it has noticeable increasing tendency. Solution of waste management problems does not belong to insignificant problems.

The aim of my work was to characterize and evaluate tasks and authorities of selected villages on the segment of waste management. To fulfill this aim was necessary to fulfill partial aims:

- evaluation of present condition of waste management in selected villages,
- evaluation of individual methods of defusion and evaluation of waste.

Defusion of municipal waste on dump was until 2001 in Detva town the only way of defusion. Since 2001 municipal waste in Detva has been separated. Separation is assigned by delivery and local system into special prepared containers which are placed in town.

Village Korytárky has assigned defusion of waste by placing containers in village and disposal of municipal waste is assigned by technical services of Detva town. They have signed agreement about it. Since 2003 village Korytárky has started to separate waste.

In Detva and in Korytárky people have to pay charge for municipal waste and small building waste according to the law n. 369/1990 Code. Charge incomes assign disposal of municipal and small building waste.

On the basis of analysis of waste management in Detva and in Korytárky and on the basis of analysis with use of benchmarking indicators we have suggested for Detva and Korytárky measures mainly in waste separation issue.

Amount of waste can be reduced if citizens are guided by information and instructional campaign to buy goods with low lifetime period and goods in returnable packaging.

Key words: waste, waste recycling, charge for municiple and small building waste, waste management

ČESTNÉ VYHLÁSENIE

Čestne vyhlasujem, že som diplomovú prácu vypracovala samostatne, a že som uviedla všetku použitú literatúru súvisiacu so zameraním diplomovej práce.

Nitra, máj 2008

.....

Podpis autora DP

Touto cestou vyslovujem poďakovanie pani Ing. Vieri Papcunovej, PhD. za pomoc, odborné vedenie, cenné rady a pripomienky pri vypracovaní mojej diplomovej práce.

Nitra, máj 2008

.....

Podpis autora DP

Použité označenie

CBVR – celkové bežné výdavky rozpočtu v SK

DSO – drobný stavebný odpad

FO – fyzické osoby

KO – komunálny odpad

MO – množstvo odpadu

PO – právnické osoby

Sk – slovenská koruna

t – tona

VRTKO – výdavky rozpočtu na zber a odvoz KO a DSO k celkovým bežným výdavkom

VZN – všeobecné záväzné nariadenie

Obsah

Použité označenie.....	5
Úvod	8
1 Prehľad o súčasnom stave riešenej problematiky	10
1.1 Podstata samosprávy	10
1.2 Územná samospráva	12
1.3 Obec a jej kompetencie	13
1.4 Definovanie pojmov odpad a odpadové hospodárstvo	18
1.5 Program odpadového hospodárstva a kompetencie obce v rámci odpadového hospodárstva	20
1.6 Recyklácia odpadov a recyklačný fond	21
2 Cieľ práce	24
3 Metodika práce	25
3.1 Metódy práce	25
3.2 Použité matematické vzťahy	26
3.3 Zdroje údajov	27
4 Výsledky práce	28
4.1 Mesto Detva	28
4.1.1 Charakteristika územia	28
4.1.2 Sociálno-ekonomické pomery v meste Detva	29
4.1.3 Charakteristika aktuálneho stavu odpadového hospodárstva v meste	31
4.1.3.1 Spôsob zneškodňovania a zhodnocovania odpadov	33
4.1.3.2 Separovaný zber komunálneho odpadu v meste Detva	35
4.1.3.3 Biologicky rozložiteľný odpad	36
4.1.4 Ekonomická analýza odpadového hospodárstva v meste	37
4.2 Obec Korytárky	40
4.2.1 Charakteristika územia	40
4.2.2 Sociálno-ekonomické pomery v obci Korytárky	40
4.2.3 Charakteristika aktuálneho stavu odpadového hospodárstva v obci	43
4.2.4 Ekonomická analýza odpadového hospodárstva v obci	45
4.2.5 Komparácia odpadového hospodárstva v obciach Detva a Korytárky	48
5 Návrh na využitie výsledkov	50
6 Záver	51

7 Použitá literatura	52
8 Příloha	55

Úvod

Tak ako je občan úzko spätý s obcou, tak úzko ho jeho životom sprevádza aj odpad. Množstvo odpadu závisí od počtu obyvateľov, od charakteru výrobných činností v sídle. Význam zohráva aj štruktúra odpadu. Odhadzovanie odpadov znamená viacnásobnú záťaž pre životné prostredie a prírodu. Človek musí vyvíjať úsilie, aby odpad pri jeho výrobe a jeho používaní nepoškodzoval životné prostredie viac ako je únosné. Väčšiu časť nášho životného priestoru začína zaberat' odpad a to by malo byť dostatočným argumentom na neustále a efektívne riešenie tohto problému.

Riešenie problematiky odpadového hospodárstva nepatrí medzi zanedbateľné problémy. Možno očakávať postupné pozitívne dopady približovania sa environmentálnej legislatíve štátom EÚ, ktorá túto problematiku rieši už dávno. Dôkazom je prijímanie nových zákonov (zákon o odpadoch). V praxi to znamená trvalú systematickú osvetovú prácu, funkčnú a dôsledne presadzovanú legislatívu a vlastnú zodpovednosť občana.

Nastal čas hľadania spoločných riešení medzi potrebami ekonomického rozvoja spoločnosti a environmentálnymi limitmi, čo sa musí zákonite odraziť nielen v správaní sa spoločnosti, ale aj jednotlivcov. Dobrý separovaný zber môže vyriešiť aj nedostatočnú kapacitu, prípadne životnosť skládok, nedostatočné kapacity zberových nádob, ale aj zvýšenie lokálnej zamestnanosti. Predpokladom na zhodnocovanie odpadov je zavádzanie a rozširovanie dôsledného separovaného zber, ktorý musí byť v súlade s požiadavkami technológie odberateľov.

Rozvoj separovaného zberu v obciach a mestách je proces nezvratiteľný. Má dostatočné podporné systémy, ale aj zodpovedajúce kvalifikačné predpoklady. Ak sa využijú aj disponibilné ekonomické podmienky rozvoja, zvýši sa environmentálne povedomie občanov, môže Slovensko v krátkom čase patriť v oblasti separovaného zberu k popredným krajinám Európy.

Legislatívna úprava v odpadovom hospodárstve zadefinovala ako pôvodcu komunálneho odpadu každú fyzickú osobu, právnickú osobu, fyzickú osobu – podnikateľa a z toho vyplývajúci povinný poplatok za komunálne odpady a drobné stavebné odpady. Obce a mestá týmto dostali do rúk právny nástroj na zapojenie všetkých pôvodcov komunálneho odpadu do svojho zvoleného systému zberu a zhromažďovania komunálnych odpadov.

Ak sa občan dožaduje rastu jeho životnej úrovne súčasťou ktorej je aj životné prostredie, musí sa zúčastňovať aj na procese riešenia problémov odpadu. Práve odpad okrem toho, že ovplyvňuje jeho životné náklady, v značnej miere ovplyvňuje aj kvalitu jeho životného prostredia. Pri súčasnom rozvojovom stupni ľudstva, problémy odpadu je potrebné riešiť komplexne.

Ostáva len na obciach, ako využijú tieto danosti vo svoj prospech občanov a životného prostredia.

1 Prehľad o súčasnom stave riešenej problematiky

1. 1 Podstata samosprávy

Samospráva podľa Belajovej - Balážovej (2004) predstavuje oprávnenie obcí a regiónov samostatne rozhodovať a uskutočňovať právom vymedzený okruh záležitostí, ktoré sú priamo späté so záujmami obyvateľstva žijúceho v území mesta, dediny, regiónu. Samospráva sa prejavuje predovšetkým ako činnosť riadiaceho charakteru. Vo svojej činnosti sa spravuje zákonmi, vlastnými mocenskými aktmi a vlastnou samosprávnou mocou. Podľa autoriek je charakterizovaná:

1. demokratickým výkonom moci,
2. územnou autonómiou výkonu moci,
3. samosprávnou zodpovednosťou,
4. kombináciou samosprávnych a štátotvorných funkcií.

Podľa Benča – Berčíka - Makaru (1995) samosprávu v podstate možno chápať ako oprávnenie určitého spoločenského organizmu obstarávať právom vymedzený okruh záležitostí samostatne, relatívne nezávisle od širšieho spoločenského organizmu, ktorého je súčasťou. Treba ju posudzovať ako politicko-právnu inštitúciu, ktorá je prejavom politickej moci a realizácie vplyvu občana v procese politického rozhodovania.

Tej (2000) definuje samosprávu ako vlastnú správu vecí vlastnými silami občanov.

Podľa Lacinu - Čecháka (2001) predstavuje samospráva výkon vymedzených úloh správy štátu samostatnými verejnoprávnymi subjektami, ktoré štát k tomu aprobuje.

Tvrdoň – Hamalová - Žárska (1995) uvádzajú, že samospráva je neoddeliteľnou súčasťou demokratickej správy štátu. Podstatou samosprávy je, že obce samostatne rozhodujú a uskutočňujú všetky úkony súvisiace so správou obcí a ich majetku.

Podľa Gašpara (1994) suverenita samosprávy sa prejavuje vo vzťahu k územiu, v organizácii, vo finančných a daňových veciach, v spôsoboch rozvoja a v štatutárnych záležitostiach.

Géciová (2002) vymedzuje samosprávu ako správu vecí verejných najdemokratickejším spôsobom, priamo občanmi v rámci samosprávnych celkov, ktorá sa spolu so štátnou správou zúčastňuje na zabezpečovaní celospoločenských záujmov.

Kosorín (1998) samosprávu vymedzuje ako správu vykonávanú právnickými osobami vlastným menom a na vlastnú zodpovednosť na základe zákona, v rozsahu zákonného zmocnenia.

Škultéty (1995) uvádza, že samospráva je verejná správa, ktorú vykonávajú iné verejnoprávne subjekty než štát. Najčastejšie sa formuje na územnom princípe.

Podľa Králik (2007) je samospráva demokratická forma, nezávislá územná inštitúcia, prostredníctvom ktorej občania územia nezávisle spravujú svoje záležitosti v rámci zákona a pod dozorom štátu.

Z hľadiska komplexného pohľadu na samosprávu Gašpar (1992) konštatuje, že ide o zložku verejnej správy, ktorá zahŕňa spravovanie spoločných záležitostí obcí a miest. Je to najširší, rozvinutý, tradíciami poznamenaný a na báze európskych skúseností zovšeobecnený a zorganizovaný systém.

Řehůrek (1993) uvádza, že samosprávu je možné charakterizovať ako inštitút osobitnej formy riadenia, ktorý je podobný demokratickému systému riadenia spoločnosti. Podľa autora samospráva predstavuje osobitnú formu riadenia v spoločnosti, ktorá prekračuje rámec charakteristický pre všeobecný pojem správy štátu.

Gašpar (1992) hovorí, že samosprávne záležitosti zabezpečujú kolektívne subjekty. Ako kolektívne subjekty pri spravovaní vystupujú:

- ◆ kolektív občanov obcí a miest,
- ◆ obecné a mestské zastupiteľstvá,
- ◆ výkonné orgány samosprávnych zastupiteľstiev.

Hutta (2000) uvádza, že samosprávou v oblasti verejnej správy treba rozumieť zostávajúcu časť verejnej správy, ktorou sa plnia zákonné úlohy subjektov samosprávy oblasti v oblasti verejnej správy. Ide o úlohy, ktoré sú nositeľom samosprávy vlastné a ktoré im zveril zákon.

1. 2 Územná samospráva

Podľa Horváthovej (2002) úlohou územnej samosprávy je prenášanie kompetencií v rámci určitého územia, teda štátu z centrálnej vlády na miestne orgány. Považuje za základ územnej samosprávy obce.

Územná samospráva predstavuje podľa Belajovej – Balážovej (2004) oprávnenie regiónu a obcí samostatne rozhodovať, samoorganizovať a samozodpovedať za zákonom vymedzený okruh záležitostí, ktoré sú priamo späté so záujmami obyvateľstva žijúceho v území. Územná samospráva vykonáva verejnú správu na autonómnom území regiónu alebo obce, ktorá im je daná zákonom. Posilňuje priame zapájanie obyvateľstva do formovania i realizácie sociálneho a ekonomického rozvoja územia, v ktorom žije. Autorky z hľadiska priestorového členia územnú samosprávu na:

- miestnu (obecná samospráva),
- regionálnu (samosprávny kraj).

Kameníčková (2001) uvádza, že funkcie územných samospráv sú vymedzené jednotlivými národnými legislatívami. Existujú iba dve výnimky – miestne vyhlášky a miestne voľby.

Základom územnej samosprávy vo Veľkej Británii sú farnosti (obce), ktoré nemajú zákonný základ, pretože sa prirodzene sformovali zo starých vidieckych panstiev a cirkevných obvodov. Podľa Palúša (2002) predstavujú špecifickú formu rýdzo miestnej demokracie, pričom samosprávnymi orgánmi vo farnostiach sú zhromaždenia pozostávajúce z predsedu a voličov farností. Orgány samosprávy môžu na základe zákona o miestnej samospráve z roku 1972 vykonávať tie právomoci, ktoré im zverí formou zákona parlament. Farnosti (obce) s viac ako 300 obyvateľmi si v zmysle zákona utvárajú osobitný samosprávny orgán – radu farnosti, do pôsobnosti, ktorej patrí napr. údržba ciest, chodníkov, parkov a iných verejných priestranstiev, môžu spravovať rekreačné zariadenia, cintoríny, pamätníky, zabezpečujú verejné osvetlenie, prevádzkujú parkoviská a pod.

1. 3 Obec a jej kompetencie

Zákon č. 369/1990 Z. z. o obecnom zriadení definuje obec ako samostatný územný samosprávny a správny celok Slovenskej republiky. Združuje osoby, ktoré majú na jej území trvalý pobyt .

Podľa Ústavy Slovenskej Republiky č. 460/1992 Zb. Prvý oddiel Územná samospráva čl. 64/71 je obec samostatný územný a správny celok Slovenskej republiky združujúci osoby, ktoré majú na jej území trvalý pobyt. Vo veciach územnej samosprávy a na zabezpečenie úloh vyplývajúcich pre samosprávu zo zákona môže obec vydávať všeobecne záväzné nariadenia.

Belajová – Balážová (2004) definujú obec ako samostatný samosprávny územný celok Slovenskej republiky, združujúci občanov, ktorí majú na jej území trvalý pobyt. Úlohou obce pri výkone samosprávy je starostlivosť o všestranný rozvoj jej územia a obyvateľstva v ňom žijúceho.

Obce Peková (1999) definuje ako základné články územnej samosprávy, ktoré zabezpečujú:

- ♦ tzv. národné verejné statky. Sú to väčšinou čisté verejné statky a niektoré zmiešané verejné statky, z ktorých majú úžitok občania celého štátu,
- ♦ lokálne verejné statky, ktoré obce zaisťujú predovšetkým pre svojich občanov. Ich užívanie je miestne ohraničené.

Švantnerová et. al (1995) pod obcou rozumie územné spoločenstvo občanov, ktorého nárok na samosprávu rešpektuje a upravuje zákon.

Žárska (2000) hovorí, že samosprávy sú financované z miestnych daní a miestnych poplatkov, ktoré sú vyberané obcou a samé rozhodujú o ich použití.

Municipality disponujú súborom nástrojov, prostredníctvom ktorých môžu ovplyvňovať rozvoj municipálnej ekonomiky. Podľa Čapkovej (2004) k nim sa môžu priradiť finančné nástroje, zabezpečenie priestorov na podnikateľskej činnosti, marketing, rozvoj infraštruktúry, poskytovanie odbornej pomoci a informácií.

Obec pri výkone samosprávy podľa zákona 369/1990 Z.z. o obecnom zriadení:

- ♦ vykonáva úkony súvisiace s riadnym hospodárením s hnutelným a nehnuteľným majetkom obce a s majetkom vo vlastníctve štátu prenechaným obci do užívania,
- ♦ zostavuje a schvaľuje rozpočet obce a záverečný účet obce,

- ◆ rozhoduje vo veciach miestnych daní a miestnych poplatkov a vykonáva ich správu,
- ◆ usmerňuje ekonomickú činnosť v obci, a ak tak ustanovuje osobitný predpis, vydáva súhlas,
- ◆ utvára účinný systém kontroly a vytvára vhodné organizačné, finančné, personálne a materiálne podmienky na jeho nezávislý výkon,
- ◆ zabezpečuje výstavbu a údržbu a vykonáva správu miestnych komunikácií, verejných priestranstiev, obecného cintorína, kultúrnych, športových a ďalších obecných zariadení.
- ◆ zabezpečuje verejnoprospešné služby, nakladanie s komunálnym odpadom a drobným stavebným odpadom,
- ◆ vykonáva vlastnú investičnú činnosť a podnikateľskú činnosť,
- ◆ organizuje hlasovanie obyvateľov obce o dôležitých otázkach života a rozvoja obce.

Podľa zákona č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a vyššie územné celky etapovite sa uskutočnila decentralizácia úloh a na obce prešli ďalšie originálne a prenesené pôsobnosti na úseku:

- ◆ pozemných komunikácií,
- ◆ vodného hospodárstva,
- ◆ všeobecnej vnútornej správy,
- ◆ sociálnej pomoci,
- ◆ územného plánovania a stavebného poriadku,
- ◆ ochrany prírody,
- ◆ školstva,
- ◆ telesnej kultúry,
- ◆ divadelnej činnosti,
- ◆ zdravotníctva,
- ◆ regionálneho rozvoja,
- ◆ cestovného ruchu.

Staroňová - Sičáková- Beblavá (2004) uvádzajú, že kompetencie sú oprávnenia a povinnosti, ktorými disponuje orgán verejnej moci v stanovených okruhoch pôsobnosti na základe osobitného zákona. Výslovne je ustanovené, že obec samostatne rozhoduje a uskutočňuje všetky úkony súvisiace so správou obce a jej majetku, všetky

záležitosti, ktoré ako jej samosprávnu pôsobnosť upravuje osobitný zákon, ak takéto úkony podľa zákona nevykonáva štát alebo iná právnická osoba alebo iná fyzická osoba.

Tuma (2007) uvádza, že kompetencie pracovníka samosprávy sú definované ako merateľné znalosti, schopnosti, vedomosti, spôsobilosti, a formy správania, ktoré podmieňujú pracovný výkon zamestnanca.

Podľa Žárskej (1996) široký rozsah samosprávnej zodpovednosti znamená, že obec, ktorá má podľa zákona postavenie samostatného, právneho a ekonomického subjektu, má nielen právo, ale aj povinnosť zveľaďovať vlastný majetok, organizovaním verejných služieb zabezpečovať štandardnú kvalitu života svojim občanom.

Miestne samosprávy podľa Švantnerovej (1995) môžu rozvíjať miestnu ekonomiku najmä preto, že:

- ◆ mnohé sú vlastníkami majetku a riadia podniky s významným postavením na svojom území,
- ◆ majú rozhodovaciu právomoc a môžu ju použiť v mnohých oblastiach pri poskytovaní pomoci existujúcim a novovznikajúcim podnikom,
- ◆ často majú prístup k informáciám a širokým sieťam inštitúcií, ktoré môžu využiť na rozvoj ekonomiky na svojom území.

Štruktúra kompetencií prenesených na územnú samosprávu ukazuje podľa Nižňanského (2003) na nejednotnosť prístupu jednotlivých ústredných orgánov štátnej správy a nedodržanie princípov efektívneho rozdelenia politickej zodpovednosti. To sa prejavuje v neprehľadnosti plnenia úloh, narastaní deleného výkonu medzi štátnou správou a územnou samosprávou (školsťvo, zdravotníctvo, služby sociálnej pomoci), ale aj delenými úlohami medzi oboma úrovňami územnej samosprávy (služby sociálnej pomoci), na nižšej efektivite a vyššej finančnej náročnosti plnenia úloh, ale aj na negatívnom dopade na užívateľa verejných služieb - občana.

Hamalová – Žárska (2002) poukazujú na to, že presun nových kompetencií naráža na bariéru rozdrobenosti sídelnej štruktúry, pretože z celkového počtu 2879 obcí tvoria 2/3 obce s počtom do 1000 obyvateľov. Podľa nich by nebolo účelné na tieto obce presúvať kompetencie, ktoré možno racionálne zabezpečovať len pre väčší počet obyvateľov (stredné školy, nemocnice, niektoré sociálne zariadenia a pod.). Je preto nevyhnutné, aby novú agendu zabezpečovali obce prostredníctvom spoločných obecných úradovní.

Podľa Hrabalovej (2004) je obec v Českej republike najnižšia územná správna jednotka, v ktorej sa združujú jednotliví obyvatelia a ich cieľom je starať sa o rozvoj svojho územia a uspokojovať potreby a záujmy obyvateľov. Obec má:

- ◆ obligatórne kompetencie - sama rozhoduje a vykonáva svoje rozhodnutia s ohľadom na charakter a špecifiká svojho územia,
- ◆ prenesené kompetencie, v rámci ktorých vykonáva štátnu správu.

Žárska (1996) hovorí, že Dánska ústava poskytuje obciam právo spravovať svoje vlastné záležitosti pod dohľadom štátu a podľa zákonov. Obce sú miestnou politickou jednotkou a zodpovedajú za základné školy, kultúrne a športové zariadenia, miestne cesty, diaľkové vykurovanie, kanalizáciu a ČOV, likvidáciu odpadov, zásobovanie plynom, vodou, elektrinou a vykonávajú stavebný dozor.

Vo Fínsku, uvádza Turkilla (1999), je 452 obcí, ktoré sú vymedzené na základe geografickej oblasti a miestna samospráva je založená na samospráve občanov trvalo bývajúcich v obci. Fínske obce majú široké kompetencie. Najdôležitejšie služby, ktoré zabezpečujú sa týkajú školstva, sociálnych vecí a zdravotnej starostlivosti, ochrany životného prostredia a údržby technickej infraštruktúry.

Žárska (1996) hovorí, že miestna samospráva vo Švédsku má dva stupne: municipality a oblasti. Municipality majú svoje kompetencie v oblasti kultúry, vzdelávania, zdravotníctva, bytovej výstavby, technickej infraštruktúry, sociálnej starostlivosti a ochrany životného prostredia.

V Lotyšsku, uvádza Kameníčková (2001) je 7 veľkých miest, 553 vidieckych miest a obcí a 26 regiónov. Zákon o samospráve z roku 1994 vymedzuje funkcie obcí, ktoré sú rozdelené do troch skupín:

- ◆ trvalé – zabezpečenie verejných statkov (zásobovanie vodou, kanalizácia, čistenie odpadových vôd, zásobovanie teplom, zber a likvidácia domového odpadu), zlepšovanie podmienok v obci (čistota ulíc, ciest a ich údržba, verejné osvetlenie, zeleň, kontrola nakladania s priemyselným odpadom, protipovodňové opatrenia, správa cintorínov), využívanie verejných vodných zdrojov a lesov, vzdelávanie (základné a stredné školy, predškolské zariadenia, pomoc inštitúciám pre mimoškolské vzdelávanie), podpora kultúrnych aktivít, uchovávanie tradičných kultúrnych hodnôt, ochrana kultúrnych pamiatok, zdravotná starostlivosť a zdravý životný štýl, sociálne služby a služby pre domácnosti s nízkymi príjmami, domovy dôchodcov, detské domovy a azylové domy, adoptívna a pestúnska starostlivosť, podpora bývania pre obyvateľov,

podpora podnikania a opatrenia na zníženie nezamestnanosti, vydávanie licencií a povolení k podnikateľskej činnosti, dohľad nad poriadkom a bezpečnosťou, územné plánovanie, monitorovanie stavebných aktivít, vedenie matrík, zber údajov pre potreby národnej štatistiky, organizácia volieb do obecných zastupiteľstiev.

- ◆ dočasné – pozemková reforma, obnova majetkových práv, privatizácia
- ◆ dobrovoľné – miestny orchester, turistické služby.

Podľa Palúša (2002) územie Talianska sa delí na obce, provincie a oblasti. Obce zabezpečujú kompetencie v rámci sociálnych služieb (otázky bývania, školstva, vzdelávania, kultúrny život v obci, starostlivosť o zdravotnícke zariadenia), v rámci ekonomického rozvoja (podpora obchodných aktivít, poľnohospodárstvo, turistika a pod.) a v oblasti využitia územia obce (napr. verejné práce, ochrana životného prostredia, miestna doprava, územné plánovanie).

Mikloš - Nižňanský - Žárska (1996) hovoria, že vo verejnej správe na miestnej úrovni existuje v Rakúsku len jedna rovina subjektov s volenými samosprávnymi orgánmi, ktorú predstavuje 2357 obcí. Obce majú Spolkovou ústavou v článku 116, ods. 2 zaručené právo ako samostatné hospodárske jednotky v rámci všeobecných spolkových a krajinských zákonov nadobúdať a disponovať majetkom, prevádzkovať hospodárske podniky, samostatne viesť vlastný rozpočet a vypisovať dane.

Kompetencie miestnej samosprávy, jej občanov a orgánov samosprávy sú určené ako plné a výlučné, rovnako ako vymedzené vzťahy municipality a štátu ústavným zákonom a osobitnými zákonmi. Pôsobnosť municipality sa javí ako vlastná alebo prenesená hovorí Merkl (1932).

Hasprová et al (2007) hovorí, že obce sú právnickými osobami. Vlastnia majetok, majú svoj rozpočet, personálnu a finančnú nezávislosť, môžu podnikat', vyberajú miestne dane a poplatky. Môžu sa zúčastňovať na medzinárodnej, cezhraničnej a vnútroštátnej spolupráci. Úlohy vykonávajú rôznym spôsobom:

- ◆ samostatne,
- ◆ spoluprácou s inými obcami,
- ◆ spoluprácou s podnikateľmi,
- ◆ súkromným sektorom.

1. 4 Definovanie pojmov odpad a odpadové hospodárstvo

Podľa zákona č.223/2001 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov odpad je huteľná vec, ktorej sa jej majiteľ zbavuje, chce sa jej zbaviť alebo je povinný sa jej zbaviť. Odpad je vec, ktorej odstránenie (zneškodnenie) je potrebné z hľadiska starostlivosti o zdravé životné podmienky a z hľadiska ochrany životného prostredia.

Odpad vytvorený ľudskou činnosťou predstavuje pre životné prostredie stále väčšiu záťaž. Životné prostredie nie je stále schopné viac a viac absorbovať produkty, ktoré do neho plynú, má ohraničené možnosti uvádza Dlhopolček, J. (2003).

Kvasničková (2002) uvádza, že všetky tuhé odpady sa musia sledovať z hľadiska ich vlastností, musí sa evidovať ich množstvo a aj to, ako sa s nimi nakladá.

Predchádzať vzniku odpadov sa dá podľa Šopinca (2003) najmä rozvojom a zavádzaním nových technológií šetriacich prírodné zdroje, výrobou výrobkov, ktoré čo najmenej zvyšujú množstvo odpadov a čo možno najviac znižujú znečisťovanie životného prostredia, ako aj vývojom vhodných metód zneškodňovania nebezpečných látok obsiahnutých v odpadoch určených na zhodnotenie.

Otázkou kam s odpadom sa zaoberá Trubíniová (2002), ktorá uvádza, že s potencionálnym odpadom treba počítať už pri výrobe toho – ktorého produktu. Systém, pri ktorom sa štát snaží zbaviť stále narastajúceho množstva odpadov, napr. ukladaním na skládkach alebo ich spaľovaním je do budúcnosti neudržateľný, tak z ekonomických, ako aj z environmentálnych dôvodov.

Podľa Galloviča (2004) komunálny odpad tvoria odpady z domácností vznikajúce na území obce pri činnosti fyzických osôb a odpady podobných vlastností a zloženia, ktorých pôvodcom je právnická osoba alebo fyzická osoba, okrem odpadov vznikajúcich pri bezprostrednom výkone činnosti tvoriacich predmet podnikania alebo činnosti právnickej osoby alebo fyzickej osoby – podnikateľa.

V Českej republike zákon 125/1998 Sb. o odpadoch definuje odpad ako hmotnú vec, ktorá sa pre vlastníka stala nepotrebnou a vlastník sa jej zbavuje s úmyslom ju odložiť, alebo ktorá bola vyradená na základe zvláštneho právneho predpisu. Komunálny odpad je všelijaký odpad vznikajúci na území obce pri činnosti fyzických osôb, pre ktorých nie sú právne predpisy stanovené zvláštne pravidlá alebo obmedzenia,

s výnimkou odpadov vznikajúcich u právnických osôb alebo fyzických osôb oprávnených k podnikaniu

Ako uvádza Moňok (2005), každú huteľnú vec, ktorá je pre nás nepotrebná, nechcená, ktorej sa zbavujeme, chceme zbaviť alebo ktorej sme v súlade so zákonom o odpadoch povinní sa zbaviť, nazývame odpadom.

Noskovič et. al. (2003) rozdeľuje odpadové látky na komunálne odpady a priemyselné odpady. Komunálny odpad predstavujú látky tuhého a polotuhého skupenstva, organického a anorganického pôvodu, vznikajúce činnosťou človeka. Priemyselný odpad od domových odpadov sa líši množstvom a zložením. V priemyselnej výrobe sa vykazujú plynné, kvapalné, kalové, tuhé, prašné a kusové zložky.

Zákon 125/1998 Sb. o odpadoch zakazuje dovoz odpadov za účelom ich zneškodňovania v Českej republike. Podľa zákona nakladať s nebezpečnými odpadmi na území Českej republiky môže právnická osoba oprávnená k podnikaniu len na základe autorizácie.

Odpady predstavujú veľmi heterogénnu skupinu látok, konštatuje Stred'anský (2002), ktoré sa dostávajú do zložitého kolobehu látok v prírode. Majú svoje špecifiká, ktoré závisia od toho, kde je ich množstvo a do akej miery sú znovu ekonomicky využiteľné, resp. do akej miery sú nebezpečné pre životné prostredie.

Hronec et. al (2002) hovorí, že zvyšovanie množstva odpadov je spôsobené predovšetkým:

- ◆ rastom populácie,
- ◆ zvyšovaním osobnej spotreby,
- ◆ úrovňou technológie spoločenskej výroby.

Vyhláška MŽP SR 284/2001 Z. z., ktorou sa ustanovuje Katalóg odpadov, je prebraný z Európskeho katalógu odpadov, obsahuje 668 druhov odpadov, ktoré sa triedia do podskupín a podskupiny tvoria 20 väčších skupín. Skupiny odpadov sú rozdelené do dvoch kategórií:

- ◆ Nebezpečné odpady „N“
- ◆ Ostatné odpady „O“.

Podľa Samešovej - Ladomerského (1995) odpadovým hospodárstvom sa rozumejú činnosti zamerané na predchádzanie a obmedzovanie vzniku odpadov a na nakladanie s nimi.

Zákon NR SR č. 223/2001 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov definuje odpadové hospodárstvo ako činnosť zameranú na predchádzanie a obmedzovanie vzniku odpadov a znižovanie ich nebezpečnosti pre životné prostredie a nakladanie s odpadmi v súlade s týmto zákonom.

1. 5 Program odpadového hospodárstva a kompetencie obce v rámci odpadového hospodárstva

Na základe zákona 223/2001 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov obec je povinná vypracovať Program odpadového hospodárstva. Program odpadového hospodárstva určuje ciele odpadového hospodárstva Slovenskej republiky, územného celku, jeho časti alebo pôvodcu odpadu a opatrenia na ich plnenie. Definuje rozdelenie programov na záväznú a smernú časť.

Záväzná časť POH obsahuje cieľové smerovanie nakladania s určenými druhmi a množstvami odpadov v určenom čase a opatrenia na znižovanie množstva biologicky rozložiteľných odpadov ukladaných na skládky odpadov.

Smerná časť POH obsahuje zámery na vybudovanie nových zariadení na zhodnocovanie odpadov, zneškodňovanie odpadov, ako aj zariadení na iné nakladanie s odpadmi.

Zákon 125/1998 Sb. o odpadoch definuje, že na území obce v Českej republike nakladá s komunálnym odpadom obec alebo oprávnená osoba, ktorá k nakladaniu s komunálnym odpadom obdržala písomný súhlas obce. Obec môže v samostatnej pôsobnosti stanoviť obecnou záväznou vyhláškou miestny systém zberu, výšku poplatku za zber, triedenie, využívanie a zneškodňovanie odpadov. Obec je povinná určiť miesta, kam môžu fyzické osoby odkladať komunálny odpad a nebezpečné zložky komunálneho odpadu.

Podľa zákona č. 582/2004 Z. z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady miestny poplatok za komunálne odpady a drobné stavebné odpady platí:

- ♦ fyzická osoba, ktorá má v obci trvalý pobyt alebo prechodný pobyt, ktorá je na území obce oprávnená užívať alebo užíva byt, nebytový priestor, pozemnú stavbu, záhradu,

- ◆ právnická osoba, ktorá je oprávnená užívať alebo užíva nehnuteľnosť nachádzajúcu sa na území obce na iný účel ako na podnikanie,
- ◆ podnikateľ, ktorý je oprávnený užívať alebo užíva nehnuteľnosť nachádzajúca sa na území obce na účel podnikania.

Lukáč (2004) definuje separovaný zber ako systém a prostriedok znižovania a zhodnocovania objemu odpadu.. Obce a mestá môžu realizáciu separovaného zberu zabezpečiť:

- ◆ prostredníctvom zmluvného subjektu na základe dohodnutých komerčných podmienok,
- ◆ prostredníctvom vlastnej organizácie,
- ◆ prostredníctvom účelovo založeného združenia obcí a miest.

1. 6 Recyklácia odpadov a recyklačný fond

Hirschhorn (2001) uvádza, že v súčasnosti k základným metódam zneškodňovania odpadov patrí prevencia a redukcia odpadov, recyklácia odpadov (vrátane kompostovania), spracovanie odpadov a skládkovanie.

Podľa Welwarda – Ladomerského - Pajtíka – Samešovej (2001) recyklácia je racionálna iba vtedy, ak znovu zhodnotenie nejakého produktu nezaťažuje prostredie viac ako jeho likvidácia.

Kontrišová (1997) pod recykláciou chápe zavedenie odpadu do výrobného cyklu, pričom nie je dôležité, či sa odpad znovu zavedie do tej istej výroby, alebo do inej. Recyklácia odpadov autorky zmierňuje zaťažovanie životného prostredia:

- ◆ na strane vstupov do výrobného systému sa využitím odpadov šetria prírodné zdroje primárnych surovín a energie,
- ◆ na strane výstupov z výrobného systému sa znižuje množstvo škodlivín emitovaných do životného prostredia tým, že odpady sa znovu využívajú.

Podľa Noskoviča (2003) recyklácia odpadových látok, odpadovej energie a tepla je v najširšom význame stratégia, pomocou ktorej opätovným využívaním týchto surovín šetríme prírodné zdroje a obmedzujeme zaťažovanie životného prostredia nežiadúcimi zložkami.

Galovič (2001) hovorí, že úspech recyklácie odpadov je podmienený dvomi základnými predpokladmi:

1) Mať jasné, reálne, spoločensky akceptovateľné ciele.

2) Disponovať primeranými finančnými prostriedkami na realizovanie cieľov.

Prvý predpoklad sa bude zabezpečovať novou filozofiou programov odpadového hospodárstva, prostredníctvom identifikácie a kvantifikácie – prúdov odpadov.

Druhý predpoklad – zabezpečenie finančných zdrojov bude na začiatku zabezpečovaný prostredníctvom neštátneho, prísne účelového Recyklačného fondu.

Zákomom č. 223/2001 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov sa 1. júla 2001 zriadil Recyklačný fond ako neštátny účelový fond, v ktorom sa sústreďujú peňažné prostriedky na podporu zberu, zhodnotenia a spracovania:

- ◆ opotrebovaných batérií a akumulátorov,
- ◆ odpadových olejov,
- ◆ opotrebovaných pneumatík,
- ◆ viacvrstvových kombinovaných materiálov,
- ◆ elektrozariadení,
- ◆ plastov,
- ◆ odpadov z kovových obalov,
- ◆ papiera,
- ◆ skla,
- ◆ vozidiel.

Príspevok výrobcu a príspevok dovozcu do Recyklačného fondu sa podľa uvedeného zákona vypočíta ako súčin množstva alebo hmotnosti výrobkov alebo materiálov, za ktoré sa tento príspevok platí, a sadzby. Sadzba sa stanoví na základe predpokladaných nákladov na zber a zhodnotenie odpadov z výrobkov, za ktoré sa platí príspevok do Recyklačného fondu, uvedených na trh v SR.

Zuzula (2003) hovorí, že Recyklačný fond bol vytvorený ako stimulačný nástroj na aktivity v oblasti nakladania s odpadmi. Podnecuje výrobcov k minimalizácii odpadov, aby sa čo najväčšia časť z použiteľných zdrojov vrátila do výroby ako druhotná surovina. Recyklačný fond plní voči nášmu hospodárstvu rovnaké úlohy i po vstupe Slovenska do Európskej únie.

V Recyklačnom fonde podľa Dlhopolčeka (2003) sa sústreďujú finančné prostriedky v súlade s Programom odpadového hospodárstva SR a poskytujú na podporu zber, separácie, zhodnotenia a spracovania odpadov, propagácie zhodnocovania,

zabezpečenie informačných systémov na podporu zhodnocovania odpadov, na vyhľadávanie a aplikáciu nových technológií zhodnocovania odpadov.

Pozitívnu motiváciu pre separovanie komunálnych odpadov v obciach je oprávnenie získať prostriedky z Recyklačného fondu, ak obec preukáže, že vyseparovaný odpad bol recyklovaný hovorí Tušan (2003).

Podľa Hollej (2003) jednou z úloh Recyklačného fondu je pridelovanie prostriedkov na podporu environmentálnych aktivít, o ktorých sa hovorí v zákone o odpadoch. Cieľom fondu je zdokonaľiť získavanie zdrojov pre spracovateľské kapacity a zjednodušenie cesty, ktorou sa odpad na konečné zhodnotenie dostane. Ide o podporu zberu a separácie, pri ktorých majú nezastupiteľné miesto obce.

Líška (2007) uvádza, že úlohou Recyklačného fondu je finančne podporovať budovanie infraštruktúry na zber, separáciu a zhodnocovanie odpadov zákonom určených komodít.. Fond sa sústreďuje a osvetu a propagáciu separovaného zberu a zhodnocovania odpadu a potrebnú zmenu legislatívy.

Podľa Pekníka (2002) poslaním Recyklačného fondu by malo byť nerozdávať finančné prostriedky na podporu tzv. najlepších projektov, ale kontinuálne prispievať na podporu zberu a separácie odpadov, z ktorých sa stane druhotná surovina, po ktorej je trvalý dopyt, má trhovú hodnotu a jej ďalšie subvencie v rámci distribučného reťazca nie sú potrebné.

2 Cieľ práce

Cieľom diplomovej práce bolo zcharakterizovať a zhodnotiť úlohy a kompetencie obcí na úseku odpadového hospodárstva. Pre splnenie uvedeného cieľa bolo potrebné naplniť parciálne ciele:

- ◆ zhodnotenie súčasného stavu odpadového hospodárstva, vo vybraných obciach,
- ◆ zhodnotenie jednotlivých spôsobov zneškodňovania a zhodnocovania odpadov.

Predmetom analýzy bola obec Korytárky a mesto Detva.

3 Metodika práce

Pre splnenie stanoveného cieľa bol zvolený nasledovný metodický postup:

- ◆ Preštudovanie a výber literárnych a právnych zdrojov a taktiež získanie konkrétnych podkladových údajov k analytickej časti práce.
- ◆ Výber územia.
Predmetom analýzy bola obec Korytárky a mesto Detva.
- ◆ Zhodnotenie súčasného stavu odpadového hospodárstva vo vybraných obciach.
- ◆ Zhodnotenie jednotlivých spôsobov zneškodňovania a zhodnocovania odpadov.
- ◆ Zhrnutie výsledkov analýzy a vzájomné porovnanie obcí na úseku odpadového hospodárstva pomocou ukazovateľov benchmarkingu.
- ◆ Návrhy a riešenia pre obce na úseku odpadového hospodárstva.

3. 1 Metódy práce

Za účelom dosiahnutia vytýčeného cieľa boli v práci použité:

- ◆ Metódy skúmania zohľadňujúce možnosti, ktoré sú dané dostupnou vedeckou a odbornou literatúrou z oblasti obcí a odpadového hospodárstva.
- ◆ Metóda vedeckej abstrakcie, ktorej podstatou je abstrahovanie menej dôležitých, resp. nepodstatných informácií od množstva informácií, ktoré majú priamy alebo nepriamy vzťah k riešenému problému.
- ◆ Analyticko – syntetická metóda bola použitá pri hodnotení odpadového hospodárstva v obciach a následne pri komparácii obcí pomocou ukazovateľov benchmarkingu.

3. 2 Použité matematické vzťahy

Pri analýzach sme využili nasledovné matematické vzťahy:

1. výdavky rozpočtu na zber a odvoz TKO a DSO k celkovým bežným výdavkom rozpočtu

$$VRTKO = \frac{VR_{TKO}}{CBVR} * 100 (\%)$$

$$VRTKO_{ob} = \frac{VR_{TKO}}{PO} (\text{Sk})$$

$$VRTKO_i = \frac{VR_{TKO}}{MO} (\text{Sk/t})$$

Kde: VR_{TKO} - Výdavky rozpočtu na zber a odvoz tuhého komunálneho odpadu a drobného stavebného odpadu v Sk

CBVR – celkové bežné výdavky rozpočtu v Sk

PO – počet obyvateľov

MO – množstvo odpadu v t

Poproduktívne obyvateľstvo

2. index starnutia obyvateľstva = $\frac{\text{Poproduktívne obyvateľstvo}}{\text{Prerodproduktívne obyvateľstvo}}$

3. prirodzený prírastok (úbytok) = počet živo narodených – počet zomretých

4. prirodzený prírastok (úbytok) na 1000 obyvateľov =

$$\begin{aligned} & \text{Prirodzený prírastok (úbytok)} \\ & = \frac{\text{Prirodzený prírastok (úbytok)}}{\text{Celkový počet obyvateľov}} * 1000 \end{aligned}$$

5. migračné saldo = počet prisťahovaných – počet vystťahovaných

6. ekonomicky aktívne obyvateľstvo = počet zamestnaných + počet nezamestnaných

3. 3 Zdroje údajov

Informácie k spracovaniu diplomovej práce sme získali z nasledovných zdrojov:

- ◆ pre hodnotenie socio – ekonomického rozvoja boli použité údaje z obecných úradov,
- ◆ prehodnotenie stavu odpadového hospodárstva boli použité údaje z Programu odpadového hospodárstva,
- ◆ pre výpočet ukazovateľov benchmarkingu boli použité rozpočty jednotlivých obcí za roky 2002 až 2006.

4 Výsledky práce

4. 1 Mesto Detva

4. 1. 1. Charakteristika územia

Mesto Detva so svojím katastrálnym územím má rozlohu 68,09 km² s počtom obyvateľov 14 973 k 31.12. 2006. Leží vo východnej časti zvolenskej kotliny, v doline Detvianskeho potoka, na úpätí najvýznamnejšieho slovenského stratovulkánu Poľana. Územie Detvy sa vyznačuje prírodným bohatstvom. Veľmi cenné rastlinné a živočíšne druhy sú na poľane, na ktorej sa zachovalo veľa geomorfologických útvarov. Ministerstvo kultúry SR vyhlásilo Poľanu za chránenú krajinnú oblasť. V CHKO sa nachádzajú štátne prírodné rezervácie a chránené prírodné výtvy. Zo zástupcov fauny je najvýznamnejší medveď, vlk, rys, jeleň, diviak a ďalšie.

Územie katastra Detvy zasahuje do horských pásiem s rôznymi geografickými a geologickými danosťami. Potencionálnu zonálnu štruktúru územia modifikuje veľmi členitý reliéf s výškový rozdielom vyše 800m. Najvyšší bod územia sa nachádza v nadmorskej výške 1200m, najnižší vo výške 370m n. morom. Rozdiel a rôzne geomorfologické a klimatické podmienky určujú rozličné druhy a intenzity procesov, ktoré podmieňujú odlišnosti prírodných pomerov. Územie Detvy patrí do Detvianskej kotliny. Klímu Detvianskej kotliny charakterizujeme ako mierne teplú, s veľkou inverziou teplôt, mierne suchú až vlhkú.

Celé územie katastra Detvy je rozdelené riekou Slatina na dva mikrografické celky. Detviansky potok priteká do Slatiny zo severu a je hydrologickou osou Detvianskej kotliny. Pramení tesne pod vrcholom Prednej Poľany. Má dobre vyvinutú, vejárovitú sieť prítokov, stekajúcich zo svahov Poľany.

V priestore Slovenskej republiky má Detva centrálnu geografickú polohu. Detvou prechádza druhé najvýznamnejšie západo-východné cestné prepojenie Slovenska (Bratislava – Košice), v európskej cestnej sieti pod označením E 571.

4. 1. 2 Sociálno-ekonomické pomery v meste Detva

K 31. 12. 2006 malo mesto 14 973 obyvateľov, z toho podiel žien predstavoval 51,2 % a mužov 48,8 %.

Štruktúra obyvateľov podľa pohlavia

Tabuľka 1

Rok	Obyvatelia		
	Muži	Ženy	Spolu
2002	7 401	7 641	15 042
2003	7 357	7 667	15 024
2004	7 345	7 698	15 043
2005	7 327	7 693	15 020
2006	7 301	7 672	14 973

Zdroj: Mestský úrad Detva, vlastné spracovanie

V meste Detva celkový počet obyvateľov má klesajúcu tendenciu. Väčšina obyvateľov Detvy a okolia boli zamestnaní v Závodoch ťažkého strojárstva. V roku 2000 bola zrušená strojárská a zbrojná výroba, malo to negatívny dopad na zamestnanosť a obyvatelia začali odchádzať z mesta za pracovnými príležitosťami. V roku 2004 sa počet obyvateľov zvýšil v porovnaní s rokom 2003, v dôsledku pozitívneho prirodzeného prírastku, ale aj prisťahovaním obyvateľov do mesta.

Prirodzený pohyb obyvateľov

Tabuľka 2

Roky	Živo narodení	Zomrelí	Prirodzený prírastok (úbytok)
2002	138	104	34
2003	126	127	-1
2004	133	124	9
2005	150	127	23
2006	120	150	-30

Zdroj: Mestský úrad Detva, vlastné spracovanie

Prirodzený prírastok počas obdobia rokov 2002 - 2006 vykazoval zápornú hodnotu. V roku 2003 vykazoval prirodzený prírastok zápornú hodnotu. V roku 2002 a 2004 - 2005 bol v meste vykazovaný kladný prirodzený prírastok. V roku 2006 prudko sa zvýšil prirodzený úbytok obyvateľstva. Dôvodom uvedeného stavu je, že je vyšší podiel obyvateľov v poproduktívnom veku, znižuje sa počet narodených detí ako aj rastie úmrtnosť, čo znamená, že viac ľudí zomrelo ako sa narodilo.

Migračný pohyb obyvateľov

Tabuľka 3

Roky	Prist'ahovaní	Vyst'ahovaní	Migračné saldo
2002	180	200	-20
2003	181	213	-32
2004	192	182	10
2005	178	233	-55
2006	191	261	-70

Zdroj: Mestský úrad Detva, vlastné spracovanie

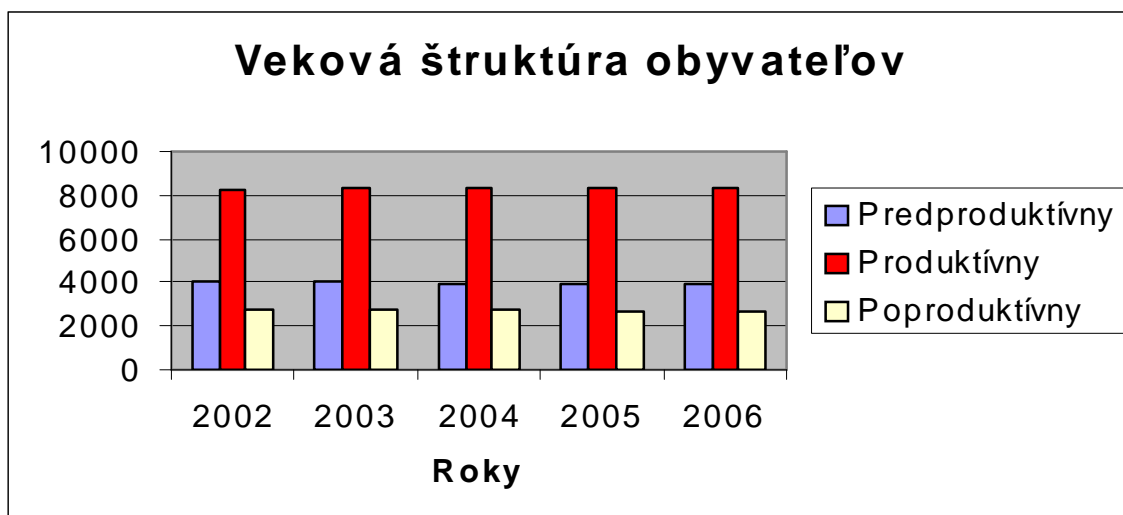
Migračné saldo na základe tabuľky 3 vykazuje počas sledovaného obdobia záporné hodnoty s výnimkou roku 2004, kedy dosiahlo hodnotu +10 obyvateľov. Dôvodom prudkého poklesu bola migrácia obyvateľov za pracovnými príležitosťami a lepšími socio-ekonomickými podmienkami.

Z hľadiska vekovej štruktúry obyvateľstva dochádza k miernemu poklesu obyvateľstva v predproduktívnom veku. V rokoch 2002 až 2006 dochádza k zvyšovaniu podielu obyvateľov v produktívnom veku. V roku 2002 bolo 18,2 % obyvateľov v poproduktívnom veku a 55,2 % obyvateľov v produktívnom veku. V roku 2006 bolo 18,0 % obyvateľov v poproduktívnom veku a 55,9 % v produktívnom veku.

Index starnutia vyjadruje podiel obyvateľstva v poproduktívnom veku a predproduktívnom veku. Hodnota indexu starnutia v analyzovaných rokoch má kolísajúcu tendenciu.

Veková štruktúra obyvateľstva

Graf 1

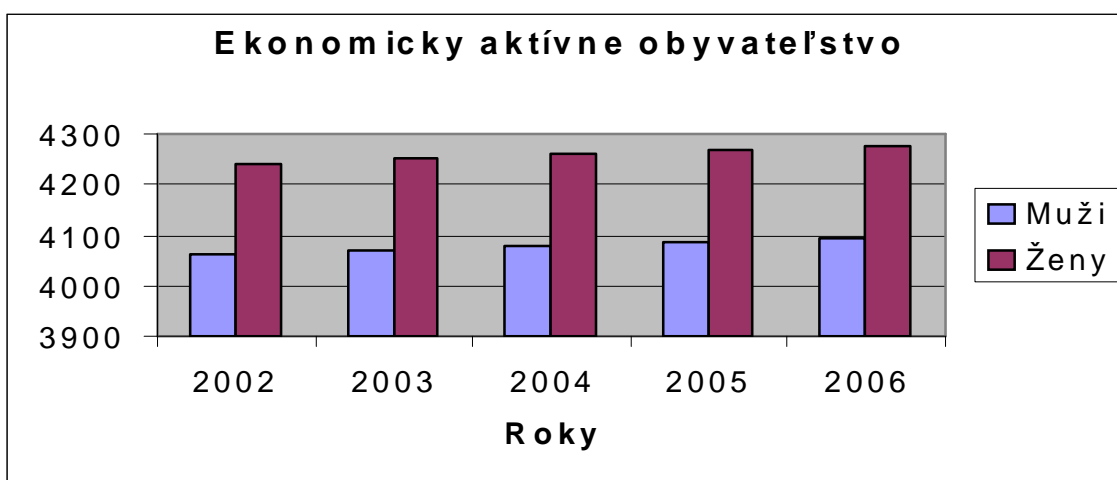

Zdroj: Mestský úrad Detva, vlastné spracovanie

Celkový počet ekonomicky aktívneho obyvateľstva v rokoch 2002 až 2006 má rastúcu tendenciu. V období 2002 - 2006 percento ekonomicky aktívnych mužov rastie. V roku 2002 bolo 26,9 %, v roku 2006 27,4 % ekonomicky aktívnych mužov. V tom istom období rastie aj percento ekonomicky aktívnych žien. V roku 2002 predstavovalo 28,2 %, v roku 2006 bolo 28,6 % ekonomicky aktívnych žien. V meste Detva je viac ekonomicky aktívnych žien ako mužov.

Ekonomicky aktívne obyvateľstvo

Graf 2

Zdroj: Mestský úrad Detva, vlastné spracovanie

4. 1. 3. Charakteristika aktuálneho stavu odpadového hospodárstva v meste

Mesto Detva malo Program odpadového hospodárstva do roku 2005, v ktorom sú definované nasledovné princípy riadenia odpadového hospodárstva:

- ◆ obmedzenie vzniku odpadov,
- ◆ nezávadné zneškodňovanie odpadov,
- ◆ rozšírenie separovaného zberu odpadov,
- ◆ sanácia neriadených skládok.

Program odpadového hospodárstva na ďalšie roky mesto ešte nemá vypracovaný, pretože Program odpadového hospodárstva zostavuje Krajský úrad životného prostredia, ktorý neposkytol obciam nový POH.

Mesto Detva v odpadovom hospodárstve sa riadi Všeobecne záväzným nariadením č. 4 / 2007 o nakladaní s komunálnym odpadom a drobným stavebným odpadom. VZN mesto vydáva s cieľom:

- ◆ určiť efektívny systém zberu odpadov na území mesta,
- ◆ ustanoviť podrobnosti o nakladaní s komunálnym odpadom (KO) a s drobným stavebným odpadom (DSO) o spôsobe zberu, prepravy a zneškodňovaní KO, o spôsobe zabezpečenia separovaného zberu jednotlivých zložiek KO,
- ◆ vymedziť práva a povinnosti mesta, fyzických (FO), právnických osôb (PO) a podnikateľov pri nakladaní s KO a DSO na území mesta tak, aby sa odpadové hospodárstvo mesta čo najviac približovalo princípom trvalo udržateľného rozvoja,
- ◆ zber zmesového komunálneho odpadu (ZKO) sa na území mesta Detva realizuje formou kontajnerovo – intervalového a kontajnerového - množstvého zberu,
- ◆ v mestských častiach Skliarovo, Kostolná, Piest' a Krné sa zber ZKO realizuje formou vrecového zberu a veľkoobjemových kontajnerov (VOK).

Komunálne a drobné stavebné odpady mesta v rokoch 2002-2006 **Tabuľka 4**

Rok	Množstvo v tonách
2002	4 237,2
2003	2 481,5
2004	2 954,4
2005	3 142,2
2006	4 066,8
Spolu	16 882,1

Zdroj: Program odpadového hospodárstva mesta Detvy, vlastné spracovanie

Mesto Detva za analyzované obdobie 2002 - 2006 vyprodukovalo 16 882,1 ton komunálnych a drobných stavebných odpadov, kým v roku 2002 mesto vyprodukovalo 4 237,2 ton odpadov. V roku 2006 množstvo odpadu sa zvýšilo na 4 066,8 ton. V roku 2005 mesto z celkového množstva odpadu vyseparovalo 48,9 ton (predovšetkým papier, PET fľaše, sklo, tetrapaky) a v roku 2006 sa separácia odpadu zvýšila na úroveň 89,1 ton.

4. 1. 3. 1 Spôsob zneškodňovania a zhodnocovania odpadov

Spôsob zneškodňovania a zhodnocovania komunálnych odpadov na území mesta Detva je spracovaný vo Všeobecne záväznom nariadení č.4 / 2006 o nakladaní s komunálnym a drobným stavebným odpadom v meste Detva. VZN definuje, že:

- ◆ Separované zbierané zložky KO sa ukladajú a ich zber sa zabezpečuje donáškovým systémom:
 - a) do špeciálne upravených zberných nádob na separovaný zber rozmiestnených na území mesta,
 - b) zbernými vrecami na separovaný zber KO,
 - c) celomestskými mobilnými zbermi,
 - d) v zbernom dvore v areáli TS Detva s.r.o.,
- ◆ KO a DSO vzniknutý na území mesta sa zneškodňuje skládkovaním na skládke KO Detva – Studienec,
- ◆ prevádzkovatelia zariadení na zneškodňovanie KO a DSO nachádzajúcich sa na území mesta sú povinní:
 - a) priebežne informovať mesto o množstve a druhoch odpadu zneškodnených na prevádzkovanom zariadení,
 - b) poskytnúť mestu pravdivé a úplné podklady, potrebné pre určenie výšky poplatku za KO a DSO.

V analyzovanom období rokov 2002 - 2006 mesto Detva zabezpečovala likvidáciu odpadu nasledujúcimi spôsobmi:

- ◆ zber komunálneho odpadu a drobného stavebného odpadu. V meste je zavedený kontajnerovo – intervalový množstvový zber, pri ktorom sa používajú zberné nádoby ako sú:
 - a) 110 litrové KUKA nádoby,
 - b) 1 100 litrové kontajnery,
 - c) veľkoobjemové kontajnery (VOK),
 - d) malé odpadkové koše.

V mestských častiach Skliarovo, Kostolná, Piest' a Krné sa zber zmesového komunálneho odpadu (ZKO) realizuje formou vrecového zberu. Obyvatelia si môžu zberné vrecia vyzdvihnúť vo výdajnom mieste, kde platia poplatok za KO. Vývoz komunálneho odpadu zabezpečujú Technické služby Detva podľa hamonogramu zberu v nasledovných intervaloch: - bytové domy max. 2 x týždenne, minimálne 1 x za 14 dní,
- rodinné domy max. 1 x týždenne, min. 1 x 14 dní,
- zberné vrecia na osadách 1 x mesačne.

Prepravca odpadu vykonáva, celomestský mobilný zber a prepravu objemného odpadu. Právnické osoby a podnikateľ FO si môžu vybrať, či budú zapojení do kontajnerovo-intervalového množstvového zberu alebo vrecového množstvového zberu.

- ◆ možnosť vyvážať odpad na mestskú skládku – obyvatelia môžu vyvieť odpad na mestskú skládku do 500 kg bezplatne, len sa musia preukázať s občianskym preukazom.
- ◆ zabezpečením separovaného zberu od obyvateľov mesta. Mesto zaviedlo separáciu v roku 2001. Separácia sa zabezpečuje donáškovým systémom:
 - a) do špeciálne upravených zberných nádob na separovaný zber, ktoré sú rozmiestnené na území mesta,
 - b) zbernými vrecami na separovaný zber KO, ktoré si môžu obyvatelia vyzdvihnúť vo výdajnom mieste zberných vriec. Spoločnosť A.S.A. Slovensko spol. s.r.o. zabezpečuje vývoz vyseparovaného odpadu podľa spracovaného harmonogramu: - zberné vrecia na separáciu min. 1 x za tri týždne
 - zberné nádoby na separáciu podľa potreby, aby nedochádzalo k ich preplneniu.

KO a DSO mesto Detva zneškodňuje na skládke. Skládku v Detve začala prevádzku v roku 1995. Skládku odpadov Detva - Studienec je prevádzkovaná po etapách, ktoré tvoria jeden ucelený prevádzkový súbor. Celková plocha na ukladanie odpadov je 21 200 m². I. etapa skládky je uzatvorená a zrekultivovaná, II. etapa je prevádzkovaná. Celková plocha II. etapy je 12 570 m². Priestor na ukladanie samotného odpadu tvorí najdôležitejšiu časť skládky odpadov. Dno kazety je vybudované postupne, smerom proti prirodzenému spádu terénu. Izolácia kazety má 1,5 mm HDPE fóliu na minerálnom tesnení, prekrytú geotextíliou a štrkovou ochrannou a drenážnou vrstvou. Životnosť skládky je 20 rokov.

Pre mesto Detva zabezpečujú vývoz komunálneho odpadu zmluvní partneri:

- ◆ Technické služby Detva s. r. o. za personálnej podpory z aktivačných prác menších obecných služieb.
- ◆ Spoločnosťou A.S.A. Slovensko spol. s r.o. na odvoz vyseparovaných zložiek komunálneho odpadu a zabezpečenie zhodnotenia vyseparovaných zložiek v zariadeniach na to určených.

Skládka

Obr. 1

4. 1. 3. 2 Separovaný zber komunálneho odpadu v meste Detva

K najefektívnejším overeným spôsobom využívania odpadov patrí separovaný (triedený) zber odpadu a využitie jednotlivých druhov surovín pre ďalšie spracovanie.

Mesto Detva začalo separovaný zber v roku 2001. Po meste sú rozmiestnené farebné kontajnery na zber skla (zelený) a papiera (modrý). K dispozícii sú aj dve zberové plastové vrecia, ktoré si môžu obyvatelia vyzdvihnúť vo výdajnom mieste. Do modrého vreca sa zbiera papier, kartón, tetrapaky. Do žltého vreca sa zbierajú plasty – PET fľaše. Držiteľ odpadu musí zložky oddeľovať už doma pri ich vzniku. Občania vyseparovaný odpad vo vreciach vyložia na ulicu a odtiaľ ich zbierajú pracovníci spoločnosti A.S.A Slovensko spol. s r.o., s ktorou má mesto spísanú zmluvu. Zber vrec

je zabezpečený na základe harmonogramu a spoločnosť A.S.A ich zavezie na dvor Technických služieb mesta Detvy, kde sa lisujú.

Lisovanie druhotných surovín

Obr. 2

4. 1. 3. 3 Biologický rozložiteľný odpad

Podľa VZN č. 4/2006 o nakladaní s komunálnym odpadom a drobným stavebným odpadom na území mesta:

- ◆ Je zakázané spaľovať, skládkovať, vhadzovať do zberných nádob na ZKO alebo do zberných vriec na ZKO biologicky rozložiteľný odpad zo záhrad, parkov a domácností vrátane odpadu z cintorínov.
- ◆ Prepravca odpadu vykoná 1 x mesačne celomestský mobilný zber a prepravu biologicky rozložiteľného odpadu (BRO) zo záhrad a z parkov.
- ◆ Zber a prepravu na miesto zhodnotenia biologicky rozložiteľného odpadu vznikajúceho pri údržbe verejnej zelene, vrátane parkov a cintorína zabezpečuje zmluvný partner.

Obyvatelia mesta vyvážajú biologicky rozložiteľný odpad do lokality Detva - Studienec, kde je vyčlenená plocha pre ukladanie zvyškov zo zelene, odpadu zo záhrad

a verejných parkov. V tomto priestore je navrhnuté vybudovanie kompostárne, ktorá má byť financovaná z Recyklačného fondu.

Mesto plánuje do roku 2 010 znížiť množstvo skládkovaných biologicky rozložiteľných komunálnych odpadov na 75 % z celkového množstva biologicky rozložiteľných komunálnych odpadov.

4. 1. 4 Ekonomická analýza odpadového hospodárstva v meste

Mesto vyberalo v roku 2006 poplatok za komunálne odpady na základe Všeobecne záväzného nariadenia mesta Detva o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady č. 6/2006. Podľa VZN poplatníkom je:

- ◆ fyzická osoba, ktorá má v obci trvalý pobyt alebo prechodný pobyt alebo ktorá je na území obce oprávnená užívať alebo užíva byt, nebytový priestor, pozemnú stavbu alebo záhradu, vinicu, ovocný sad, trvalý trávnatý porast na iný účel ako podnikanie, pozemok v zastavanom území obce okrem pozemku, ktorý je evidovaný v katastri nehnuteľnosti ako vodná plocha,
- ◆ právnická osoba, ktorá je oprávnená užívať alebo užíva nehnuteľnosť nachádzajúcu sa na území obce na iný účel ako na podnikanie,
- ◆ podnikateľ, ktorý je oprávnený užívať alebo užíva nehnuteľnosť nachádzajúcu sa na území obce na účel podnikania.

Mestské zastupiteľstvo mesta odsúhlasilo na rok 2006 výšku poplatku na základe rozlíšenia poplatníkov. Výšku poplatku stanovuje pre poplatníka, ktorým je:

Fyzická osoba, má v meste trvalý alebo prechodný pobyt je 420,- Sk za osobu a rok.
Fyzická osoba, ktorá nemá v meste trvalý ani prechodný pobyt, ale je na území mesta oprávnená užívať alebo užíva byt, nebytový priestor, pozemnú stavbu, záhradu, vinicu platí 201,- Sk za osobu a rok

Právnická osoba, ktorá je oprávnená užívať alebo užíva nehnuteľnosť nachádzajúcu sa na území mesta na iný účel ako na podnikanie platí poplatok za KO vo výške 3,30,- Sk krát 365 dní.

Podnikateľ, ktorý je oprávnený užívať alebo užíva nehnuteľnosť nachádzajúcu sa na území mesta na účel podnikania platí poplatok 3,30,- Sk krát 365 dní.

Poplatok za odvoz KO a DSO môžu obyvatelia zaplatiť naraz do 30. apríla príslušného roka alebo na štyri splátky.

Poplatky za komunálny odpad vyberá Mestský úrad Detva, ale skládku prevádzkujú Technické služby Detva.

Poplatky za odvoz KO v rokoch 2002 – 2006

Tabuľka 5

Názov	2002	2003	2004	2005	2006
FO, má trvalý pobyt v obci	330,-	330,-	380,-	380,-	420,- osoba/rok
FO, nemá trvalý pobyt v obci	165,-	165,-	190,-	190,-	201,- osoba/rok
PO	2,00	2,50	2,80	3,30	3,30 x 365 dní
Podnikateľ	2,00	2,50	2,80	3,30	3,30 x 365 dní

Zdroj: Mestský úrad, vlastné spracovanie

V rokoch 2002 a 2003 poplatky za odvoz komunálneho odpadu v meste za fyzickú osobu, ktorá má trvalý pobyt v meste boli na úrovni 330,- Sk za osobu a rok. Fyzická osoba, ktorá nemá v obci trvalý pobyt, ale vlastní nehnuteľnosť platila 165,- Sk za osobu a rok. V rokoch 2004 – 2006 sa poplatok zvýšil, pretože zvýšila sa cena za zberné vrecia, pohonných látok. V rokoch 2004 - 2006 sa zvýšil poplatok za odvoz KO aj právnickým osobám a podnikateľom. V roku 2006 pre PO a podnikateľov bol poplatok 3,30,- Sk krát 365 dní.

Výdavky rozpočtu na zber a odvoz KO a DSO k celkovým bežným výdavkom rozpočtu za roky 2002 – 2006

Tabuľka 6

Roky	VRTKO v %
2002	8,17
2003	4,74
2004	5,81
2005	4,94
2006	4,25

Zdroj: Mestský úrad Detva, vlastné spracovanie

Výdavky rozpočtu na zber a odvoz tuhého komunálneho odpadu a drobného stavebného odpadu majú kolísavý charakter. V roku 2002 výdavky boli 8,17 %. Od

roku 2003 výdavky rozpočtu na zber TKO majú kolísavú tendenciu. V každom roku vzrástli výdavky rozpočtu na zber a odvoz TKO a DSO a tiež aj celkové bežné výdavky rozpočtu.

Výnosy plánovaných a skutočných príjmov za roky 2002-2006

Tabuľka 7

Roky	Plánované príjmy z poplatkov za KO	Skutočné príjmy z poplatkov za KO	Rozdiel
2002	4 201 473,00	3 527 460,00	-674 013,00
2003	4 150 078,00	3 983 079,00	-166 999,00
2004	4 777 100,00	4 093 000,00	-684 100,00
2005	5 695 316,00	5 449 895,00	-245 421,00
2006	5 778 480,00	5 636 502,00	-141 978,00
Spolu	24 602 447,00	22 689 936,00	- 1 912 511,00

Zdroj: Mestský úrad Detva, vlastné spracovanie

Skutočné príjmy mesta z poplatkov za DSO a KO za rok 2002 boli 3 527 460,- Sk a rozdiel medzi plánovanými príjmami a skutočnými príjmami predstavoval -674 013,- Sk. V roku 2004 sa rozdiel medzi skutočnými príjmami a plánovanými príjmami zvýšil v dôsledku neplatenia poplatku neprispôsobivých obyvateľov mesta. Mestský úrad na základe uvedenej skutočnosti pristúpil k riešeniu situácie tým, že neprispôsobiví obyvatelia budú prijatí na Malé obecné služby vtedy, keď si zaplatia poplatok za komunálny odpad.. Mestské zastupiteľstvo mesta Detvy skonštatovalo, že zavedenie nového opatrenia na výber poplatkov za odvoz KO a DSO bolo úspešné, čoho výsledkom bola v roku 2006 až 92,23% úspešnosť výberu poplatkov.

Výdavky mesta na zber a odvoz KO a DSO

Tabuľka 8

Roky	Výdavky
2002	4 760 000,00
2003	4 401 000,00
2004	5 826 000,00
2005	6 006 000,00
2006	7 701 000,00

Zdroj: Mestský úrad Detva, vlastné spracovanie

Výdavky v analyzovanom období 2002 – 2006 majú stúpajúcu tendenciu, pretože sa zvyšovala inflácia SR, rástli ceny pohonných látok, upravovali sa mzdy

zamestnancov Technických služieb mesta Detva. Zvýšili sa dopravné náklady na osadách, vrecia s komunálnym odpadom sa zbierajú po domoch v minulosti sa zbierali z určeného miesta v meste.

4. 2 Obec Korytárky

4. 2. 1 Charakteristika územia

Obec Korytárky sa nachádza vo Zvolenskej kotline, medzi obcou Kriváň, mestami Hriňová a Detva. Obec sa od 1. januára 1993 administratívne odčlenila od obce Kriváň a vznikla samostatná obec Korytárky. Kataster obce má rozlohu 893 ha s počtom obyvateľov 997 k 31. 12. 2006. Z hľadiska fyto geografického členenia SR patrí územie do oblasti západokarpatskej flóry. Rastlinstvo západokarpatskej flóry má horský až vysokohorský ráz. Lokalita je tvorená rozsiahlym komplexom vlhkých a slatinných aluviálnych lúk, porastami vysokých ostríc, chrastice trsteníkovej, vřbovými krovinami a brehovým porastom jelše lepkavej. Na rieke Slatina sa vyskytuje rybárík a slatina slúži ako biokoridor pre mnohé druhy vtákov a živočíchov.

Kataster obce geomorfologicky predstavuje kotlinový útvar, diagonálne rozdelený údolnou nivou stredného toky rieky Slatina, s klímou mierne teplou a veľkou inverziou teplôt. Obec Korytárky sa nachádza v nadmorskej výške 390 až 410 m n. morom.

Hydrologicky patrí územie Korytárok do základného povodia Hronu. Cez katastrálne územie Korytárok preteká rieka Slatina, ktorá sa vlieva do Hronu. Hladina podzemných vôd sa ustálila v hĺbke 1,5 – 4 m.

Obec je napojená na cestnú sieť celoštátneho významu cestou II. triedy č. 526.

4. 2. 2 Sociálno-ekonomické pomery v obci Korytárky

K 31. 12. 2006 mala obec 997 obyvateľov, z toho podiel žien predstavoval 504 a mužov 493.

Štruktúra obyvateľov podľa pohlavia**Tabuľka 9**

Rok	Obyvatelia		
	Muži	Ženy	Spolu
2002	504	511	1 015
2003	500	507	1 007
2004	497	506	1 003
2005	495	505	1 000
2006	493	504	997

Zdroj: Obecný úrad Korytárky, vlastné spracovanie

V obci Korytárky celkový počet obyvateľov má klesajúcu tendenciu. Väčšina obyvateľov Korytárok boli zamestnaní v Závodoch ťažkého strojárstva. V roku 2000 bol závod zrušený, malo to negatívny dopad na zamestnanosť a obyvatelia začali odchádzať z obce za pracovnými príležitosťami.

Prirodzený pohyb obyvateľov**Tabuľka 10**

Roky	Živo narodení	Zomrelí	Prirodzený prírastok (úbytok)
2002	13	13	0
2003	14	13	-1
2004	12	9	3
2005	2	6	-4
2006	8	12	-4

Zdroj: Obecný úrad Korytárky, vlastné spracovanie

Počas obdobia rokov 2002 – 2006 mal prirodzený prírastok kolísavú tendenciu.. V roku 2004 bol v obci vykazovaný kladný prirodzený prírastok +3. V ostatných rokoch nastáva v obci prirodzený úbytok obyvateľstva. Dôvodom uvedeného stavu je, že v obci je vyšší podiel obyvateľov v poproduktívnom veku a znižuje sa počet narodených detí.

Migračný pohyb obyvateľov**Tabuľka 11**

Roky	Prist'ahovaní	Vyst'ahovaní	Migračné saldo
2002	20	26	-6
2003	13	22	-9
2004	11	18	-7
2005	27	26	1
2006	17	16	1

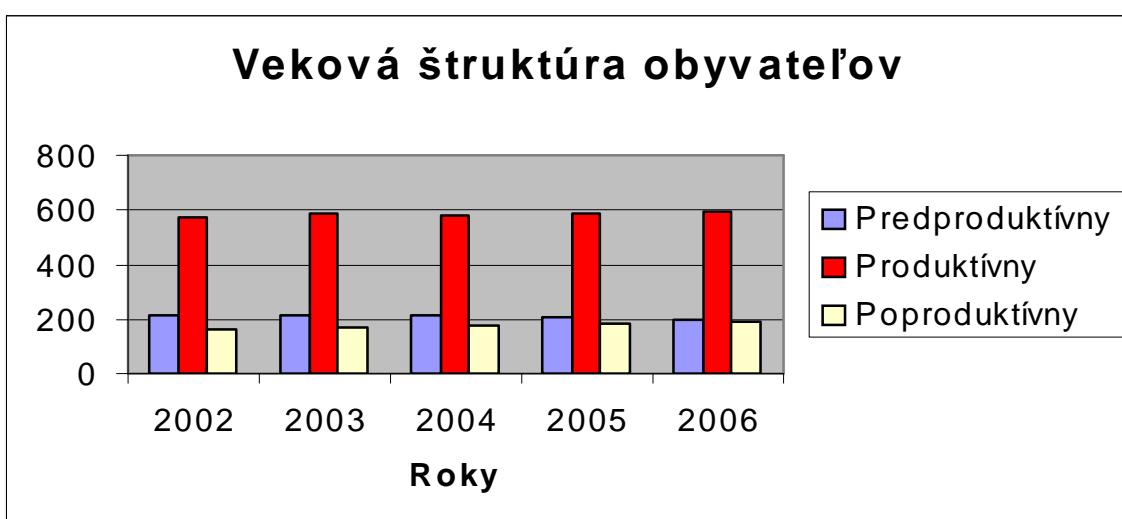
Zdroj: Obecný úrad Korytárky, vlastné spracovanie

Migračné saldo na základe tabuľky 11 vykazuje počas sledovaného obdobia záporné hodnoty s výnimkou rokov 2005 a 2006, kedy dosiahlo hodnotu +1 obyvateľ.

Z hľadiska vekovej štruktúry obyvateľstva dochádza k poklesu obyvateľstva v predproduktívnom veku z 21,3 % na 20,2 %. V rokoch 2002 až 2006 dochádza k zvyšovaniu podielu obyvateľov v produktívnom veku z 56,7 % na 59,3 %. V roku 2006 klesá vek predproduktívny a zvyšuje sa poproduktívny vek. Index starnutia má rastúcu tendenciu.

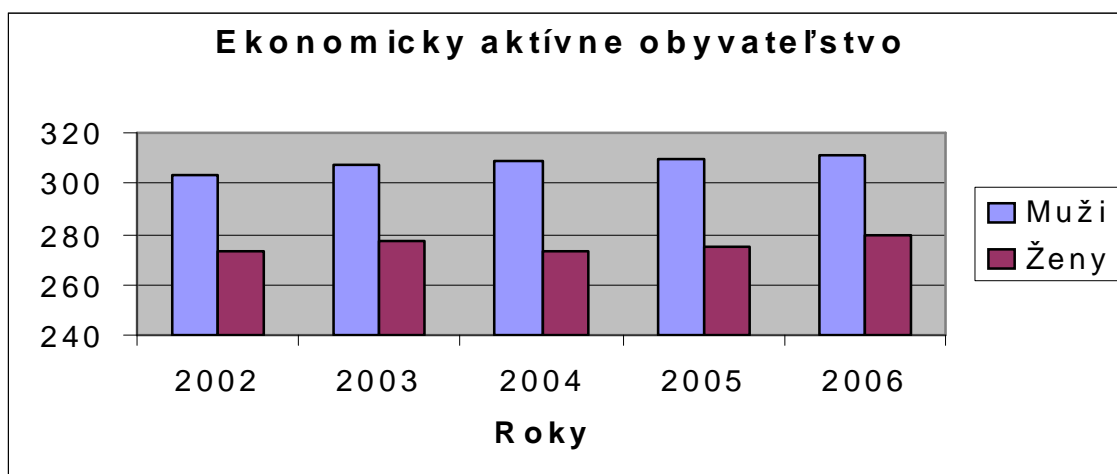
Veková štruktúra obce Korytárky

Graf 3

Zdroj: Obecný úrad Korytárky, vlastné spracovanie

V analyzovanom období 2002 – 2006 percento ekonomicky aktívnych mužov rastie. V roku 2002 bolo v obci 29,9 %, v roku 2006 31,2 % ekonomicky aktívnych mužov. V tom istom období rastie aj podiel ekonomicky aktívnych žien. V roku 2002 predstavovalo 26,6 %, v roku 2006 to bolo 28,1 % ekonomicky aktívnych žien.

Zdroj: Obecný úrad Korytárky, vlastné spracovanie

4. 2. 3 Charakteristika aktuálneho stavu odpadového hospodárstva v obci

Obec Korytárky mala Program odpadového hospodárstva vypracovaný do roku 2005, v ktorom mala rozpracovaný proces riadenia odpadového hospodárstva:

- ◆ predchádzať vzniku komunálnych odpadov a obmedzovať ich tvorbu,
- ◆ rozšírenie separovaného zberu odpadov,

Program odpadového hospodárstva na ďalšie roky obec ešte nemá vypracovaný, pretože Program odpadového hospodárstva zostavuje Krajský úrad životného prostredia, ktorý neposkytol obciam nový POH.

Spôsob zneškodňovania a zhodnocovania komunálnych odpadov na území obce Korytárky je spracovaný vo Všeobecne záväznom nariadení č. 3/2006 o nakladaní s komunálnym odpadom týmito spôsobmi:

- ◆ zber komunálneho odpadu od obyvateľov v KUKA nádobách, 1100 litrových kontajneroch,
- ◆ zabezpečením separovaného zberu od obyvateľov obce.

V roku 2002 – 2006 obec Korytárky zabezpečovala likvidáciu odpadu nasledovne:

- ◆ zber komunálneho odpadu a drobného stavebného odpadu, pri ktorom obec používa zberné nádoby ako sú:
 - a) 110 litrové KUKA nádoby
 - b) 1 100 litrové kontajnery
 - c) veľkoobjemové kontajnery.

Vývoz Komunálneho odpadu zabezpečujú Technické služby mesta Detvy s.r.o. 1 x za 2 týždne, s ktorými má obec zmluvu.

- ◆ Zabezpečovanie separovaného zberu od obyvateľstva obce. Obec zaviedla separáciu v roku 2003. Na separáciu sa používajú farebné kontajnery na zber skla (zelený) a papiera a (modrý), sú rozmiestnené po obci. Obyvatelia dostanú plastové vrecia, ktoré si môžu vyzdvihnúť na Obecnom úrade. Do modrého vreca sa zbiera papier, kartón, tetrapaky. Do žltého vreca sa zbierajú plasty – PET fľaše. Držiteľ odpadu musí zložky oddeľovať už doma pri ich vzniku. Občania vyseparovaný odpad vo vreciach vyložia na ulicu a odtiaľ ich zbierajú pracovníci spoločnosti Máriaus Pedersen štvrťročne na zhodnotenie.

Obec Korytárky nemá vlastnú skládku na komunálny odpad, pretože obec má málo obyvateľov. Bolo by to veľmi ekonomicky náročné pre obec. Komunálny odpad zneškodňuje na skládke v Detve.

Komunálne a drobné stavebné odpady obce v rokoch 2002 – 2006 Tabuľka 12

Rok	Množstvo v tonách
2002	96,1
2003	105,6
2004	117,9
2005	129,9
2006	145
Spolu	594,5

Zdroj: Obecný úrad Korytárky, vlastné spracovanie

Obec Korytárky za analyzované obdobie 2002 – 2006 vyprodukovala 594,5 ton komunálnych a drobných stavebných odpadov, kým v roku 2002 obec vyprodukovala 96,1 ton odpadov. V roku 2006 množstvo odpadu sa zvýšilo na 145 ton. V roku 2005

obec z celkového množstva odpadu vyseparovala 1,1 tony (predovšetkým sklo, plasty) a v roku 2006 sa separácia odpadu zvýšila na úroveň 4,4 ton.

Separovanie odpadu

Obr. 3

4. 2. 4 Ekonomická analýza odpadového hospodárstva v obci

Obecné zastupiteľstvo Korytárky podľa zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov rozhodlo, že na základe Všeobecne záväzného nariadenia obce č. 3/2006 vyberá poplatok za komunálne odpady a drobné stavebné odpady. Poplatníkom je:

- ◆ fyzická osoba, ktorá má v obci trvalý pobyt alebo prechodný pobyt,
- ◆ právnická osoba, ktorá je oprávnená užívať alebo užíva nehnuteľnosť nachádzajúcu sa na území obce na iný účel ako na podnikanie,
- ◆ podnikateľ, ktorý je oprávnený užívať alebo užíva nehnuteľnosť na účel podnikania.

Obecné zastupiteľstvo obce odsúhlasilo na rok 2006 výšku poplatku pre poplatníka, v nasledovnej výške: ktorý je:

- Fyzická osoba, ktorá mala v obci trvalý alebo prechodný pobyt platila 274,- Sk za osobu a rok.
- Fyzická osoba, ktorá nemá v obci trvalý ani prechodný pobyt, ale vlastní nehnuteľnosť platila 146,-Sk za osobu a rok.
- Právnické osoby alebo fyzické osoby podnikatelia platili pri službách reštauračných, kaviarenských 0,20,- Sk x 365 dní.
- Ostatní podnikatelia 1,00,- Sk x 365 dní.

Poplatok je možné zaplatiť poštovou poukážkou na účet správcu poplatku alebo v hotovosti – v pokladnici Obecného úradu.

Poplatky za odvoz KO v rokoch 2002 – 2006

Tabuľka 13

Názov	2002	2003	2004	2005	2006
FO, má trvalý pobyt v obci	200,-	200,-	220,-	274,-	274,- osoba/rok
FO, nemá trvalý pobyt v obci	150,-	150,-	150,-	146,-	146,- osoba/rok
PO	-	-	-	0,20	0,20 x 365 dní
Podnikateľ	-	-	-	1,00	1,00 x 365 dní

Zdroj: Obecný úrad Korytárky, vlastné spracovanie

V rokoch 2002 a 2003 poplatky za odvoz komunálneho odpadu v obci za fyzickú osobu, ktorá má trvalý pobyt v obci boli na úrovni 200,- Sk za osobu a rok. Fyzická osoba, ktorá nemala v obci trvalý pobyt, ale vlastnila nehnuteľnosť platila 150,- Sk za osobu a rok. V rokoch 2004 – 2006 sa poplatok zvýšil, pretože sa zvýšila cena za zberné vrecia a pohonných látok. V roku 2005 v obci začali pôsobiť právnické osoby a ostatní podnikatelia a pre nich sa zaviedli poplatky za odvoz KO.

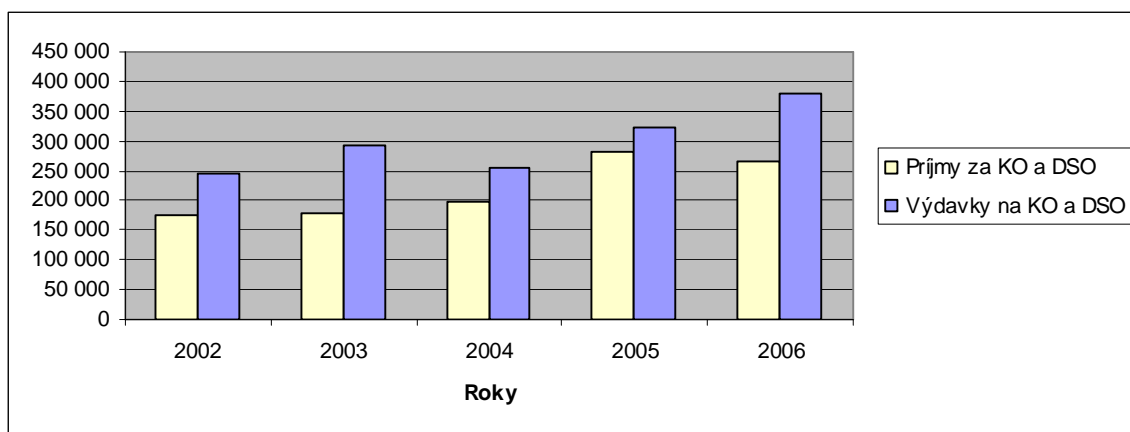
Výdavky rozpočtu na zber KO a DSO k celkovým výdavkom rozpočtu Tabuľka 14

Roky	VRTKO v %
2002	6,66
2003	4,89
2004	8,43
2005	8,29
2006	8,60

Zdroj: Obecný úrad Korytárky, vlastné spracovanie

Výdavky rozpočtu na zber a odvoz tuhého komunálneho odpadu a drobného stavebného odpadu majú rastúci charakter. V roku 2003 výdavky z rozpočtu na zber KO a DSO predstavovali 4,89 %, v tom istom roku vzrástli aj celkové bežné výdavky rozpočtu na 5 969 000,- Sk, spôsobilo to zavedenie separácie odpadu. Od roku 2004 výdavky rozpočtu na zber KO sa zvyšovali, v roku 2006 predstavovali až 8,60 % podiel na bežných výdavkoch obecného rozpočtu.

Príjmy a výdavky obce na odpadové hospodárstvo v rokoch 2002-2006 **Graf 5**

Zdroj: Obecný úrad Korytárky, vlastné spracovanie

V roku 2002 bežné príjmy obce predstavovali 173 000,- Sk a výdavky v danom roku boli vo výške 244 000,- Sk. Zvýšenie výdavkov spôsobilo zavádzanie separovaného zberu. V roku 2006 boli výdavky vyššie ako príjmy, pretože sa do výdavkov premietlo zvýšenie cien pohonných látok, upravovali sa mzdy zamestnancov Obecného úradu, zvýšila sa inflácia SR. Obec Korytárky si nezabezpečuje sama vývoz komunálneho odpadu a separovaného odpadu.

4. 2. 5 Komparácia odpadového hospodárstva v obciach Detva a Korytárky

Ekonomika a manažment odpadového hospodárstva v obciach za rok 2006

Tabuľka 15

	Detva	Korytárky
Produkcia odpadov celkom	4 066,8 t	145 t
Produkcia odpadov na 1 obyvateľa	0,27 t	0,15 t
Spôsob zberu odpadu	Donáškový systém Lokálny systém	Donáškový systém Lokálny systém
Spôsob likvidácie odpadu	Väčšia časť odpadu sa likviduje skládkovaním, ale zabezpečuje sa aj separovaný zber odpadu	Väčšia časť KO sa likviduje skládkovaním v Detve, zabezpečuje sa aj separovaný zber odpadu
Poplatok za KO na 1 obyvateľa	420,-Sk	274,-Sk

Zdroj: Mestský úrad Detva a Obecný úrad Korytárky, vlastné spracovanie

V Detve v roku 2006 príjmy do bežného rozpočtu za odvoz KO a DSO predstavovali 5 636 502,- Sk, čo v prepočte na jedného obyvateľa vychádzalo 420,- Sk a produkcia odpadov na jedného obyvateľa predstavovala 0,27 ton. Suma poplatkov za odvoz komunálneho odpadu v Korytárkach predstavovala v tom istom roku 265 000,- Sk, na jedného obyvateľa to bolo 274,- Sk. Produkcia odpadov na jedného obyvateľa bola v obci Korytárky 0,15 ton. Mesto Detva v roku 2006 vybrala vyššiu sumu poplatkov za odvoz KO ako obec Korytárky. Dôvodom je nielen vyšší počet obyvateľov, ale aj vyššia sadzba zber a zneškodňovanie KO. Zefektívnila výber poplatkov zavedením nového opatrenia. Korytárky sú obec s malým počtom obyvateľov a preto je aj suma poplatkov nižšia.

Na porovnanie výdavkov na zber a odvoz KO a DSO k celkovým bežným výdavkom obce sme použili benchmarkingové ukazovatele.

Ukazovatele benchmarkingu za rok 2006

Tabuľka 16

Ukazovatele		Detva	Korytárky
VRTKO	%	4,25	8,60
VRTKO _{ob}	Sk	514,33	382,15
VRTKO ₁	Sk/t	1893,63	2627,59

Zdroj: Vlastné spracovanie

Benchmarkingové ukazovatele vyjadrujú, že výdavky na zber a odvoz KO a DSO na 1 obyvateľa v Detve boli vyššie ako v Korytárkach. Dôvodom je, že v Detve sú vyššie výdavky rozpočtu na zber a odvoz KO a DSO k celkovým bežným výdavkom

rozpočtu a väčší počet obyvateľov ako v Korytárkach. Výdavky na 1 tonu KO a DSO v Korytárkach boli vyššie ako v Detve, pretože obec Korytárky vykazovali väčšie množstvo komunálneho odpadu a menší počet obyvateľov.

5 Návrh na využitie výsledkov

Na základe hodnotenia súčasného stavu odpadového hospodárstva v meste Detva a v obci Korytárky ako aj na základe analýzy s využitím benchmarkingových ukazovateľov navrhujeme nasledovné opatrenia:

Mesto Detva:

- zintenzívniť separovaný zber komunálnych odpadov,
- propagovať separáciu KO prostredníctvom letákov, mestského rozhlasu, mestských novín,
- vybudovať dotriedňovaciu linku pre separované zložky komunálneho odpadu,
- vybudovať zberný dvor pre vyseparované odpady z domácnosti s obsahom škodlivín,
- vybudovať mestskú kompostáreň,
- obyvateľov je potrebné motivovať rôznymi úľavami, aby zlepšili separáciu odpadov.

Obec Korytárky:

- potrebné je vypracovať informačné a výchovné kampane o separácii KO,
- zlepšiť systém vyberania poplatkov za likvidáciu komunálnych odpadov,
- hľadať zmluvného partnera, ktorý zabezpečí odvoz separovaného odpadu za nižšie ceny ako doteraz.

6 Záver

Znakom ekonomického rozvoja je vznik odpadov, ktorý má výrazne rastúcu tendenciu. Riešenie problematiky odpadového hospodárstva nepatrí do zanedbateľných problémov.

Do roku 2001 v meste Detva zneškodňovanie komunálneho odpadu skládkovaním bolo jediným spôsobom zneškodňovania, t. j. ukladaním odpadov na skládku. Od roku 2001 v Detve sa separuje komunálny odpad. Separácia sa zabezpečuje donáškovým a lokálnym systémom do špeciálne upravených zberných nádob, ktoré sú rozmiestnené na území mesta. Zbernými vrecami na separovaný zber KO. V analyzovanom období 2002 – 2006 sa vyseparovalo 155,6 ton odpadu, o takéto množstvo skládka bola menej zaťažená. Hoci skládkovanie odpadov zatiaľ zostáva základným spôsobom nakladania s KO, musíme sa snažiť, aby sa systém separovaného zberu presadil čo najviac v meste. Zavedením separácie KO sa v meste zvýšil poriadok a skultúrnilo sa životné prostredie. Komunálny odpad sa na skládke len zhromažďuje a tam potom zostáva, pomaly sa rozkladá a zostáva uložený na zemi dlhú dobu. Výhodou separovaného odpadu je, že len malá časť ide na skládku a surovina sa predáva. Zvyšovanie poplatkov za uloženie KO je jedným z ekonomických nástrojov, ktorý môže tiež obmedziť skládkovanie odpadov. Potrebné je motivovať obyvateľov k separácii rôznymi úľavami. V Detve prepravu KO a skládku riadia Technické služby s.r.o., ktoré zabezpečujú nakladanie s komunálnym odpadom.

Obec Korytárky zabezpečovala likvidáciu odpadu tak, že rozmiestnila zberné nádoby po obci a vývoz KO zabezpečujú Technické služby mesta Detvy, s ktorými má zmluvný vzťah. Od roku 2003 začala obec so separáciou odpadu a za sledované obdobie obec vyseparovala 10,3 ton odpadu. V obci je nízka úroveň separácie komunálneho odpadu, preto je potrebné zvýšiť osvetu a propagáciu o separácii KO.

Likvidácia odpadu recykláciou je z hľadiska obce, občana aj z hľadiska spoločnosti efektívnejšia forma než skládkovanie odpadu, pretože z hľadiska životného prostredia sa minimalizuje odpad ukladaný na skládku. Z hľadiska obce je to ekonomická príležitosť, obec môže generovať vyššie príjmy. Pre podnikateľské subjekty je to výhodné, pretože získavajú lacnejšie vstupy do výroby. Rozvoj separovaného zberu v obciach a mestách je proces nezvratiteľný.

7 Použitá literatúra

- 1 BELAJOVÁ, A. - BALÁŽOVÁ, E. 2004. Ekonomika a manažment územných samospráv. Nitra: SPU, 2004. 38s. ISBN 80-8069-458-3.
- 2 BENČO, J.,BERČÍK, P.,MAKARA, Š. 1995.Organizácia a riadenie verejnej správy. Banská Bystrica: UMB, Ekonomická fakulta, 1995.51s.ISBN 80-8069-.458-3.
- 3 ČAPKOVÁ, S.,2004. Rozvoj miestnej ekonomiky. Studia oe conomica 22. Banská Bystrica: UMB, Ekonomická fakulta, 2004. 57s. ISBN 80-8055-994-5.
- 4 DLHOPOLČEK, J. 2003. Politika Recyklačný fond. In XXI. Storočia, roč. 4, 200, č.3 36-39s.
- 5 DLHOPOLČEK, J. 2003. Recyklačný fond v roku 2002. In odpady, roč.4, 2003 č.3,69-71s.
- 6 GALOVIČ, E. 2001. Trvalo udržateľný rozvoj a recyklácia: Recyklačný fond a recyklácia odpadov na Slovensku. In: Enviromagazín. – 1335-1877. – Roč. 6, č. 3 (2001), 14-15s.
- 7 GALLOVIČ,P. 2004. Odpadové hospodárstvo SR po vstupe do EÚ. Bratislava: Miroslav Mračko,2004. 783s. ISBN 80-8057-610-6.
- 8 GAŠPAR, M. 1993. Moderná verejná správa. Procom, spol. s. r.o. Bratislava. 12s, 73s. ISBN 80-85717-01-8.
- 9 HASPROVÁ, M. a kolektív 2007.Marketing miest a obcí. Vybrané problémy. EU, Bratislava. 12-13s. ISBN 978-80-225-2310-3.
- 10 HIRSCHHORN, J. S. 2001. Články o životnom prostredí: Hospodárenie s tuhým a nebezpečným odpadom. Vienna: Usia Regional Office, 2001. RPO 9606-012 Slovak.
- 11 HOLLÁ,M. 2003 Súčasný problémy Recyklačného fondu. In XXI. Storočie, roč. 4, 2003, č.1, 85-87.
- 12 HOLLÁ, M. 2003. Recyklačný fond a jeho výsledky. In: Odpady. –1335-7808. – Roč. 3, č. 8 (2003), 42-43s.
- 13 HRONEC, O. a kol.: 2002, Cudzorodé látky a ich riziká. 1. Vydanie Košice: Harleqium Quality, 174s,ISBN-968824-0-6.
- 14 KONTRIŠOVÁ,O. a kolektív 2003. Globálne problémy životného prostredia. TU, Zvolen. 83s. ISBN 80-228-0709-5.
- 15 KOSORÍN, F. 1999. Teória a prax verejnej správy. EU, Bratislava. 85-87s. ISBN 80-225-1114-5.

- 16 KRÁLÍK, J., 2007. Samospráva a jej miesto v politickom systéme. Banská Bystrica: UMB, 2007. 20s. ISBN 978-80-8083-386-2.
- 17 KVASNIČKOVÁ, D. 2002. Životné prostredie, prvé vydanie. Tlačiarne Banská Bystrica, 6s. ISBN 80-08033 41-x.
- 18 LÍŠKA, J. NR SR by mala zmeniť zákon o odpadoch. Eurobiznis - roč. 7., júl – august (2007), s. 38 – 39. –1336 – 393x.
- 19 LUKÁČ, M. 2004. Využijú obce a mestá nové podmienky separovaného zberu aj vo svoj prospech? In: Odpady. –1335-7808. –Roč. 4, č. 2 (2004), 3-5s.
- 20 MACHAJOVÁ, M. a kolektív. 2000. Občan a verejná správa. Nadácia Občan a demokracia, MRG-S, Minority Rights Group-Slovakia 2000. 43s, 46, 48. ISBN 80-968528-0-9.
- 21 MERKL, A. 1932. Obecní právo správne. Díl druhý. Praha/Brno: Orbis, 1932.
- 22 MOŇOK, B. 2005. Odpady - príručka o znižovaní vzniku a triedenom zbere komunálnych odpadov. Košice: Priatel'ia Zeme, 2005. 28s. ISBN 80-967972-4-7.
- 23 NOSKOVIČ, J. a kolektív 2003. Ochrana a tvorba životného prostredia. Nitra: SPU, 2003. 106s. ISBN 80-8069263-7.
- 24 NOSKOVIČ, J. a kolektív 2003. Ochrana a tvorba životného prostredia. Nitra: SPU, 2003. 110s. ISBN 808069263-7
- 25 PEKOVÁ, J. 2004. Hospodaření a finance území samosprávy. Praha: Management Press, 2004. 56-61s. ISBN 807261086-4.
- 26 PEKOVÁ, J. 1999. Veřejné finance - úvod do problematiky. Praha: CODEX BOHEMIA s.r.o., 1999. 496s. ISBN 80-85963-88-4.
- 27 PEKNÍK, R. 2001. Čo je poslaním recyklačného fondu. Na článok uverejnený v HN 30. 10.2001. Recyklačný fond na prahu svojej existencie. In: Hospodárske noviny. – 1335-4701. –Roč. 10, č. 10 (15. 1.2002), 5s.
- 28 REH°UŘEK, M. 1993. Základy teórie samosprávy. Bratislava: Ústav štátu a práva SAV, 1993. 25s.
- 29 SAMEŠOVA, D. –LADOMERSKÝ, J. 1995. Technológia ovzdušia a spracovanie odpadov. Zvolen: TU 1995. 55s. ISBN 80-228-0400-2.
- 30 STAROŇOVÁ, K., - SIČÁKOVÁ – BEBLAVÁ, E. 2004. Verejná politika a miestna samospráva: Štyri princípy spravovania. 12s., 97s. ISBN 80-89244-13-0.
- 31 STREĎANSKÝ, J.: Hodnotenie kvality životného prostredia, Žilinské tlačiarne, 2001, 242-247 s, ISBN 80-89047-11-4.

- 32 ŠKULTÉTY, I. 1995. Charakteristické črty verejnej správy. In: Verejná správa, 1995, č. 4, 30s.
- 33 ŠOPINEC, F. 2003. Prehodnotenie skládok odpadov v Slovenskej republike. In: Odpady, roč. 2, 2003, č. 10, 25s.
- 34 ŠVANTNEROVÁ, L. et. al. 1995. Ekonomika obcí (vybrané kapitoly). Banská Bystrica: UMB, Občianske združenie Ekonóm, 1995. 78s. ISBN 80-88825-12-1.
- 35 TRUBÍNIOVÁ, L. 2002. Odpady... Odpady? Odpady ! In: Časopis medzinárodnej organizácie ochrancov – životného prostredia, roč. 2, 2002, č. 3, 5s.
- 36 TUMA, M. (2007). Tvorba kompetencií v miestnej samospráve. Obecné noviny. – roč. XVII, č. 41 (2007), 5s.
- 37 TUŠAN, R. 2003. Trvalo udržateľný rozvoj regiónov. Košice: TU 104s. ISBN 80-8073-441.
- ÚSTAVA SR č. 460/1992 Zb. Prvý oddiel Územná samospráva čl. 64 až 71.
- 38 WELWARD, L. – LADOMERSKÝ, J., PAJTIK, J., - SAMEŠOVÁ, D. Environmentálne vplyvy výroby. Tu, Zvolen, EP 15/2001. 18s, ISBN 80-228-1069-x.
- 39 ZUZULA, I. 2003. Recyklačný fond ako súčasť riešenia problematiky nakladania s odpadmi na Slovensku. Odpady – 1335-7808. – Roč. 3, č. 6 (2003), 40-41s.
- 40 ŽÁRSKA, E. 1996. Vecné a systémové problémy komunálnej politiky. Bratislava: NF EU, Občianske združenie Ekonóm, 1996. 126s ISBN 80-225-0773-3.
- 41 ŽÁRSKA, E., kolektív 1999. Ekonomika územnej verejnej správy. Vybrané kapitoly. EU, Bratislava. 216, 218 s. ISBN 80-225-1117-X.
- 42 ZÁKON č. 369/1990 Z. z. o obecnom zriadení
- 43 ZÁKON č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a vyššie územné celky.
- 44 ZÁKON č. 125/1998 Sb. o odpadoch ČR.
- 45 ZÁKON č. 223/2001 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých v znení neskorších predpisov.
- 46 ZÁKON č. 582/2004 Z. z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady.
- 47 www.cicil.gov.sk/archiv/casopis/2005/1/0122ma.htm
- 48 www.pulib.sk/elpub/FM/Tej1/123.pdf
- 49 www2.municipalia.sk/download/monografia.pdf

8 Príloha

Komunálne a drobné stavebné odpady z mesta Detvy v rokoch 2002 – 2006

Roky	Názov odpadu	Množstvo odpadu	Zhodnocovanie a zneskodňovanie odpadu	
			Materiálovo	Skládkovanie
2002	plasty	17,6	17,6	
	biologicky rozložiteľný odpad	263,5		263,5
	zmiešaný kom. odpad	3885,3		3885,3
	z trhovísk	2,7		2,7
	z čistenia ulíc	68,1		68,1
2003	biologicky rozložiteľný odpad	173,4		173,4
	zmiešaný kom. odpad	2258,4		2258,4
	z čistenia ulíc	40,1		40,1
	z trhovísk	1,7		1,7
	zo stavieb a demolácií	7,9		7,9
2004	zmiešaný kom. odpad	433,0		433,0
	zmiešaný kom. odpad	2336,7		2336,7
	biologicky rozložiteľný odpad	173,8		173,8
	objemový odpad	10,9		10,9
2005	škvára	1007,3		1007,3
	zo stavieb a demolácií	2010,8		2010,8
	papier a lepenka	75,2		75,2
	papier	5,8	5,8	
	PET fľaše	10,5	10,5	
	sklo	21,7	21,7	
	tetrapaky	10,9	10,9	
2006	zmiešaný kom. odpad	3193,7		3193,7
	z trhovísk	3,9		3,9
	zemina a kamenivo	441,8		441,8
	z čistenia ulíc	78,7		78,7
	objemový odpad	21,2		21,2
	zo stavieb a demolácií	5,7		5,7
	zo stavieb a demolácií	232,7		232,7
	papier a lepenka	46,9	46,9	
	sklo	28,7	28,7	
	plasty	13,5	13,5	
Spolu		16 822,1	155,6	16 726,5

Zdroj: Program odpadového hospodárstva mesta Detvy , vlastné spracovanie

Komunálne a drobné stavebné odpady z obce Korytárok v rokoch 2002-2006

Roky	Názov odpadu	Množstvo odpadu	Zhodnocovanie a zneskodňovanie odpadu	
			Materiálovo	Skládkovanie
2002	zmiešaný kom. odpad	96,1		96,1
2003	zmiešaný kom. odpad	102,9		102,9
	batérie a akumulátory	2,1	2,1	
	papier a lepenka	0,1	0,1	
	sklo	0,4	0,4	
	plasty	0,1	0,1	
2004	zmiešaný kom. odpad	115,8		115,8
	batérie a akumulátory	1,3	1,3	
	papier a lepenka	0,1	0,1	
	sklo	0,4	0,4	
	plasty	0,2	0,2	
	oleje, tuky	0,1	0,1	
2005	zo stavieb a demolácií	6,3		6,3
	zmiešaný kom. odpad	122,5		122,5
	batérie a akumulátory	0,1	0,1	
	papier a lepenka	0,1	0,1	
	sklo	0,6	0,6	
	plasty	0,3	0,3	
2006	opotrebované pneumatiky	1,7	1,7	
	zo stavieb a demolácií	6,3		6,3
	zmiešaný kom. odpad	134,3		134,3
	batérie a akumulátory	0,1	0,1	
	sklo	1,3	1,3	
	plasty	0,9	0,9	
	vyradené elektrické a elektronické zariadenia	0,4	0,4	
Spolu		594,5	10,3	584,2

Zdroj: Program odpadového hospodárstva obce Korytárky, vlastné spracovanie